

JÄRVENPÄÄN KAUPUNGIN HYVINVOINTIKERTOMUS VUODELTA 2022

Sisällys

Johdanto	2
Järvenpään kaupungin hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn organisointi.....	3
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaat	3
Järvenpään kaupungin hyvinvointityö tarkasteltuna TEA-viisarin ja HYTE-kertoimen kautta	4
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymässä ja hyvinvointialueella.....	6
Järvenpääläisten hyvinvointi	7
Yhteenveto hyvinvoinnin tilasta	8
Yleistä taustatietoa.....	10
Hyvinvointisuunnitelman neljään painopisteeseen kytkeytyvät ilmiöindikaattorit.....	10
Osallisuutta kuvaavat ilmiöindikaattorit	10
Liikunnallista elämäntapaa kuvaavat ilmiöindikaattorit	14
Turvalliseen arkiympäristöön liittyvät ilmiöindikaattorit	17
Mielen hyvinvointiin liittyvät ilmiöindikaattorit.....	25
Palvelualueiden ja Keusoten toimenpiteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä vuonna 2022	31
Hyvinvointiryhmän havainnot ja nostoja vuodesta 2022	31
Toimenpiteet 2022	32
Luettelo käytetyistä tietolähteistä	35
Luettelo oheismateriaaleista.....	35

Johdanto

Hyvinvoinnin edistäminen on kuntalain mukaan kunnan perustehtävä. Vuonna 2011 voimaan tullut terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Vuoden 2023 alusta voimaan tuleva laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (korvaa terveydenhuoltolain) velvoittaa kunnan 6§ (Finlex) edistävän asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Valtuusto hyväksyi 20.3.2022 Järvenpään uuden hyvinvointisuunnitelman Hyvinvointia ja turvallista arkea järvenpääläisille -hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2022–2025. Uudistetussa suunnitelmassa haluttiin korostaa arjen turvallisuuden kokemusta hyvinvoinnin rinnalla. Suunnitelmassa asetettiin työlle neljä painopistettä ja kullekin painopisteelle omat tavoitteensa. Suunnitelman painopisteiden valintaan on väestön hyvinvointitilastojen lisäksi vaikuttanut runsas joukko kuntalaisia, yhdistysten ja järjestöjen edustajia sekä kaupungin työntekijöitä eri palveluissa ja päättäjiä.

Uuden suunnitelman myötä kytkettiin hyvinvointityön suunnittelu vahvemmin kaupungin talouden ja käyttösuunnitelmien yhteyteen. Tämän johdosta toimenpiteet painopisteiden toteutumista edistäviin tavoitteisiin vuodelle 2023 on valmisteltu loppuvuonna 2022 osana palvelualueiden käyttösuunnitelmien laatimista. Tämän hyvinvointikertomuksen vuodelta 2022 yhteydessä kuvataan osa tehdyistä toimista, tarkemmin palvelualueiden työ kuvataan tilinpäätöksen yhteydessä. Vuosien 2023–2025 toimenpiteet kuvataan vuosittaisissa hyvinvointikertomuksissa sekä valtuustokauden lopussa annettavassa laajassa hyvinvointikertomuksessa.

Järvenpääläisten hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan peilaamalla sitä niihin ilmiöindikaattoreihin, jotka on valittu kuvaamaan tilannetta hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman neljän painopisteen osalta. Merkittävä osa näistä indikaattoreista on kansallisista väestötutkimuksista poimittuja, mutta myös kunnan omaa tiedonkeruuta on hyödynnetty. Kansallisista väestötutkimuksista on käytetty tuoreimpia käytettävissä olevia tutkimuksia. Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2021, FinLapset-rekisteriseuranta vuonna 2021, FinSote-tutkimus vuonna 2020. Vuonna 2022 on toteutettu MOVE-tutkimus sekä osa TEA-viisarin seurantatiedoista on kerätty.

Kuva 1: Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteet ja tavoitteet

Kaikilla on mahdollisuus

1 osallisuuteen

Osallisuus vähentää eriarvoisuutta, köyhyyttä, syrjäytymistä ja syrjintää.

2 liikunnalliseen elämäntapaan

Liikunnallinen elämäntapa ylläpitää kokonaisvaltaista terveyttä ja toimintakykyä.

3 turvalliseen arkiympäristöön

Turvallinen arkiympäristö vahvistaa elämänlaatua.

4 mielen hyvinvointiin

Mielen hyvinvointi luo pohjan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille.

Tavoitteet

- 1 Osallisuus vahvistuu ja kuntalaiset tietävät vaikutusmahdollisuuksistaan.
- 2 Yhteisöllisyys ja eri ikäisten kohtaamiset lisääntyvät.
- 3 Kulttuurihyvinvointi lisääntyy.
- 4 Kuntalaisilla on mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen.
- 5 Kuntalaisten työllisyys lisääntyy.
- 6 Digikyvyykkyys kasvaa kaikissa ikäryhmissä.

Tavoitteet

- 1 Kestävä liikuminen lisääntyy.
- 2 Liikkuva elämäntapa yleistyy liikuntayhteisöissä ympäristöillä: kaikissa ikäryhmissä, eli ns. ikäkyvykkyys kasvaa kaikilla liikumisen alueilla (harrastus- ja arkiliikunta, soveltava liikunta sekä kilpaliikunta).

Tavoitteet

- 1 Väkivallan, lähisuhdeväkivallan, seksuaalisen häirinnän ja kiusaamisen kokemukset vähenevät.
- 2 Järvenpääläisten tyytyväisyys asuinalueeseensa pysyy korkeana.
- 3 Ikääntyneiden kaatumis-tapaturmat vähenevät.
- 4 Hyvinvoinnin ja turvallisuuden näkökulmat tulevat huomioituiksi rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteutuksessa.
- 5 Liikenneturvallisuus lisääntyy.
- 6 Lähiuontoa ja virkistysalueita on riittävästi ja ne ovat saavutettavia.
- 7 Kuntalaisilla on mahdollisuus monimuotoiseen asumiseen, työhön ja yrittäjyyteen.
- 8 Päihteen haitat yksilölle ja ympäristölle vähenevät.

Tavoitteet

- 1 Lasten ja nuorten mielen terveys vahvistuu.
- 2 Lasten ja nuorten ahdistuneisuus vähenee.
- 3 Työikäisten ja ikääntyneiden mielen terveys vahvistuu.
- 4 Elämänlaatunsa hyväksi kokevien järvenpääläisten määrä pysyy korkeana.
- 5 Kuntalaisilla on mahdollisuus mielekkäaseen tekemiseen, harrastamiseen ja oppimiseen.
- 6 Yksinäisyys vähenee kaikissa ikäryhmissä.

Vuonna 2022 on jatkettu tiiviisti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyötä Keusoten ja hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyörakenteita eli ns. yhdyspintoja on laajennettu vastaamaan sotepalveluiden lisäksi myös pelastuspalveluihin liittyviä turvallisuuden edistämisen yhteistyörakenteita sekä toimintatapoja.

Järvenpään kaupungin hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn organisointi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu Järvenpäässä on hallintosäännön mukaan hyvinvointilautakunnalla ja hyvinvoinnin palvelualueella.

Hyvinvointiryhmä on poikkihallinnollinen yhteistyöryhmä, joka ohjaa ja koordinoi kaupungin hyvinvointisuunnitelman mukaista työtä ja raportointia eli hyvinvointikertomusta. Ryhmän vetäjänä toimii hyte-johtaja. Ryhmässä on edustajia eri palvelualueilta: hyvinvointipalveluista, konsernipalveluista, opetus- ja kasvatustalouksista ja kaupunkikehityspalveluista sekä Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymästä. Kaupungin johtoryhmä toimii ohjausryhmänä.

Taulukko 1: Hyvinvointiryhmän viimeisin kokoonpano 2022

Karjalainen Kirsi-Marja, pj	Hyte-johtaja, yhteisöllisyyden ja elinikäisen oppimisen avainalue
Autere Mikko	Kaupunkitekniikan johtaja, kaupunkitekniikan avainalue
Heinonen, Meiju- Leena	Varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö, opetuksen ja kasvatuksen palvelualue
Honkanen Anne	Erytisasiantuntija, Yhteisöpalvelut
Jäntti Heidi	Kulttuurituottaja, Liikunnan ja kulttuurin avainalue
Kallio-Meriläinen Pilvi	Osallisuuden erityisasiantuntija, viestintä- ja markkinointipalvelut
Karsio Mari	Erytisasiantuntija, elinkeino- ja kehittämispalvelut
Konkola Tony	Liikuntapäällikkö, Liikunnan ja kulttuurin avainalue
Marjamäki Jyri	Liikuntapalveluiden asiantuntija, Liikunnan ja kulttuurin avainalue
Ojala Maarit	Järvenpään opisto, koulutussuunnittelija, yhteisöllisyyden ja elinikäisen oppimisen avainalue
Ojala Saara	Johtava asiantuntija, opetuksen ja kasvatuksen palvelualue
Pohjanpalo Pia	Rehtori, opetuksen avainalue
Puro Anu	Nuorisopalvelujen päällikkö, yhteisöllisyyden ja elinikäisen oppimisen avainalue
Kemp Päivi	Palveluesihenkilö, Osaamis- ja työllisyyspalvelujen, yhteisöllisyyden ja elinikäisen oppimisen avainalue
Suo Marjut	Erytisasiantuntija, Keusote
Tenkanen Tuomas	Johtava asiantuntija, hyvinvoinnin palvelualue

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaat

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestämistä ja toimintaa kunnassa voidaan peilata Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) HYTE-portaisiin. Järvenpään kaupungin hyvinvointiryhmä peilasi kaupungin toimintaa näihin portaisiin ryhmän itsearvioinnissa.

Kuva 2: HYTE-portaat

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen taso Järvenpäässä

Itsearviointi toteutettiin Webropol-kyselyllä joulukuussa 2022, johon vastasi yhdeksän jäsentä 15:stä eli vastausprosentti oli 60. Hyvinvointiryhmä arvioi, että Järvenpää on saavuttanut toiseksi korkeimman tason kuvan 6 mukaisessa portaikossa: toiminta on pitkäjänteistä ja johdettu systemaattisesti tavoitteista.

Jotta pääsisimme vielä ylemmälle tasolle, tarvitsemme lisää muun muassa poikkihallinnollista yhteistyötä, hyvinvointiviestinnän vahvistamista ja yhteistoimintaa kuntalaisten ja verkostojen kanssa. Ymmärrys hyvinvointitaloudesta, osallisuuden vahvistaminen sekä alueen ja kuntien hyvinvointisuunnitelmien vahvempi vuoropuhelu nähtiin myös tärkeinä.

Onnistumisina nähtiin hyvinvointityön tavoitteiden kirkastuminen ja selkeys sekä suunnittelun ja viestinnän prosessit ja palautteen anto. Verkostojen ja vapaaehtoisten hyödyntäminen hyvinvointityössä sekä Kaikukortti sekä yhteistyön vahvistuminen toimijoiden välillä nostettiin myös onnistumisina esiin.

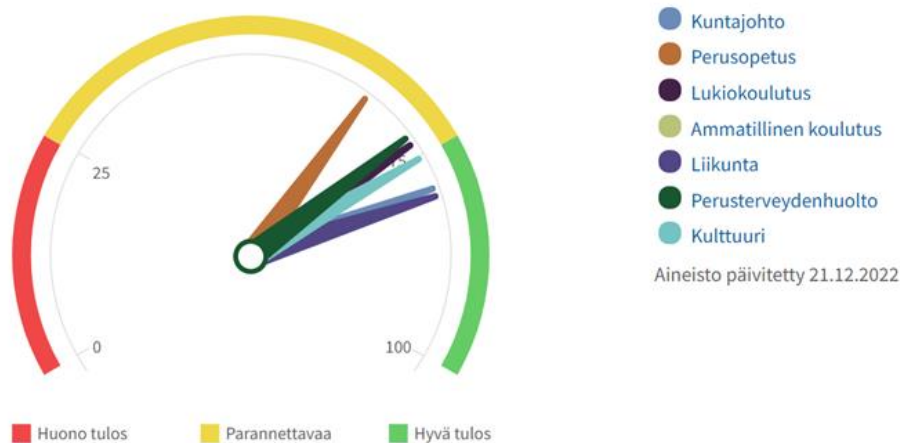
Eniten kehittämistä vaativina asioina nähtiin roolien kirkastaminen tulevan hyvinvointialueen kanssa, hyvinvointikertomusprosessin edelleen selkiyttäminen ja oman tietotuotannon hyödyntäminen. Vuoropuhelua kuntalaisten, toimialojen ja hyvinvointialueen kesken tarvitaan lisää ja resurssien kohdentamista vaikuttavampiin toimiin.

Tiivistäen voisi todeta, että yhteistyötä kaupungin toimialojen, yhdistysten, vapaaehtoisten, hyvinvointialueen ja kuntalaisten kanssa halutaan vielä enemmän huumoria ja työn iloa unohtamatta. Kun kaikki tämä tehdään suunnitelmallisesti, lähestytään jo hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaiden maksimitasoa.

Järvenpään kaupungin hyvinvointityö tarkasteltuna TEA-viisarin ja HYTE-kertoimen kautta

Hyvän ja laadukkaan työn turvaa huolellinen suunnittelu, ennakointi sekä riittävät resurssit. Ilman rakenteita sekä yhteistyökumppaneita kunnan on vaikea suoriutua lakisääteisestä velvollisuudestaan edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Kunnan hyvinvointityön rakenteita voidaan tarkastella THL:n ylläpitämän TEA-viisarin avulla, joka mittaa kunnan aktiivisuutta terveyden edistämisessä.

Kuva 3: Järvenpään terveyden edistämisen aktiivisuus, kaikki sektorit 2022

Kuva 4: vertailu hyvinvointialueeseen ja koko maahan

Pisteet	Järvenpää	Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	73	68	68
Kuntajohto	79	74	79
Perusopetus	65	62	64
Lukiokoulutus	73	68	66
Ammatillinen koulutus	..	60	63
Liikunta	80	76	72
Perusterveydenhuolto	72	72	69
Kulttuuri	75	61	66

Järvenpään tulos vuonna 2022 on hyvinvointialueeseen verrattuna yhtä lukuun ottamatta kaikissa lohkoissa hieman parempi ja koko maahan verrattuna joko hieman parempi tai selvästi parempi. Hyvään tulokseen ylletään kuntajohdon, liikunnan ja kulttuurin osalta. Muut tarkastellut kokonaisuudet ovat lohkoissa parannettavaa, mutta suhteellisen lähellä hyvän tuloksen raja-arvoa. TEA-viisarin tuloksia voi tarkastella myös vahvuuksien ja kehittämiskohteiden kautta sektoreittain. Nämä on kerätty oheismateriaaliin 1.

Järvenpään työtä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eteen voidaan tarkastella myös HYTE-kertoimen avulla. HYTE-kerroin on valtionosuuden lisäosa kunnille eli rahallinen kannuste hyvin tehtyyn ja tuloksekkaaseen hyvinvointityöhön. Sotkanetistä saa kunnan HYTE-kertoimen laskennallisena tuloksena jo nyt, mutta ensimmäisen kerran kunnille se jaetaan vuoden 2023 alusta. On syytä huomata, että HYTE-tulos suhteutetaan muihin kuntiin. Oman kunnan HYTE-kerroin voi pudota hyvästä työstä huolimatta, jos muut kunnat tekevät työn vielä paremmin. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määräajoin, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Taulukko 2: HYTE-kertoimen indikaattorit

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit					
Peruskoulutus (4)		Liikunta (5)		Kulttuuri (1)	Kuntajohto (5)
Tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit					
Ylipaino	Koettu terveys	Koulupudokkaat	Työkyvyttömyyseläke	Kaatumishoitojaksot	Toimeentulotuki

Prosessi-indikaattorit kerätään THL:n TEA-tiedonkeruiden yhteydessä suoraan kunnista. Tulosindikaattorit mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä ja ne on valittu seuraavien periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta
- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan

Järvenpään osalta HYTE-kertoimen kaikki indikaattorit on koottu taulukkoon oheismateriaalissa 2. HYTE-kertoimen pistearvo on keskiarvo prosessi-indikaattoreiden keskiarvosta ja tulosindikaattoreiden keskiarvosta. Vuonna 2020 se oli 68 ja laski arvoon 63 vuonna 2021. Johtuen THL:n tiedonkeruun syklin eroavaisuuksista vain osa indikaattoritiedoista on saatavilla vuodesta 2022, jolloin kerättiin liikunnan tulokset.

Prosessi-indikaattoreiden osalta Järvenpään tilanne on pysynyt hyvällä tasolla, keskiarvo oli sekä 2020 että 2021 pistearvossa 84. Tulosindikaattoreiden osalta kehityksen suunta on negatiivinen, 63 -> 54.

Kuva 5: Järvenpään HYTE-kerroin euroa/asukas

Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen arvon muutettuna euroiksi asukasta kohden. Vuoden 2018 laskelmassa jaettava summa oli 59 miljoonaa euroa ja sen jälkeen 100 miljoonaa euroa. Järvenpään tulos 17,8 euroa / asukas on valitussa verrokkiryhmässä toiseksi alimpana, mutta toiseksi korkeimmassa ”maksuluokassa”. Laskennallinen maksimimäärä olisi 21,8 euroa (kun jaossa 100 miljoonaa euroa).

Käytännössä kunnan saama summa lasketaan seuraavasti:

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta x kunnan asukasluku x kunnan hyte-kerroin / koko maan hyte-kerroin, 65. Järvenpään väestöpohjalla tämä tarkoittaisi 780 253 euron lisäosaa valtionosuuksissa. Jos Järvenpää ylittäisi em. maksimimäärään 21,8 euroa / asukas, valtionosuuden lisäosa nousisi 955 591 euroon.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyö Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymässä ja hyvinvointialueella

Keski-Uudenmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelma kuvaa alueellista yhteistyötä, jonka tavoitteena on tuottaa hyvinvointi- ja terveyshyötyä alueen asukkaille. Hyvinvointisuunnitelma täydentää ja tukee kuntien omaa hyvinvointityötä. Alueellinen hyvinvointisuunnitelma on yksi Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän strategiaa toimeenpanevista asiakirjoista. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on:

1. Sairastavuus vähenee
2. Liikkuminen lisääntyy vähän liikkuvien ja liikkumattomien parissa
3. Ylipainoisten ja lihavien määrä laskee
4. Yksinäisyyden kokemus vähenee

5. Sähköinen omahoito ja asiointi hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä lisääntyy
6. Mielen terveysongelmien määrä vähenee
7. Päihteiden (nikotiinituotteet, alkoholi, huumeet) käyttö vähenee

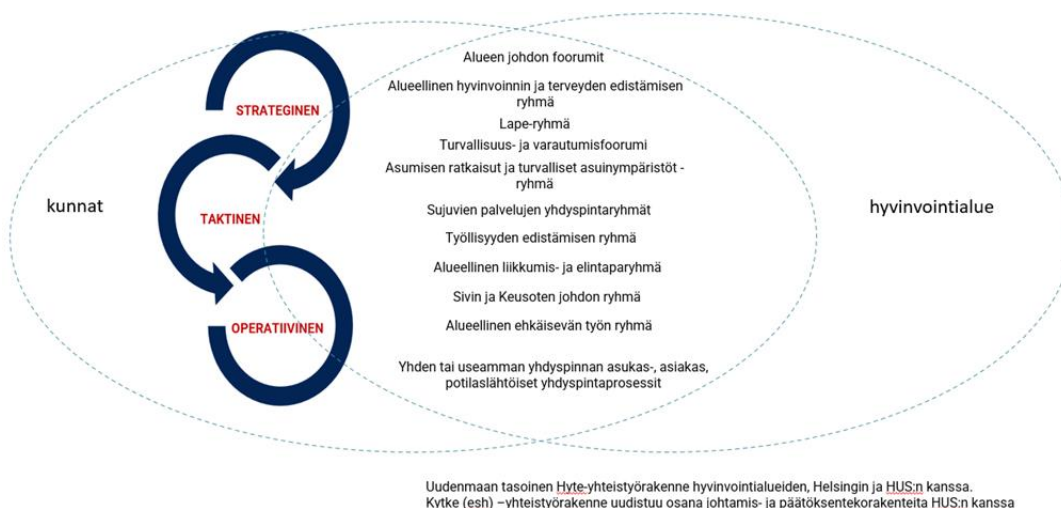
Järvenpää on osallistunut tavoitteiden mukaiseen työhön erilaisten yhteistyöryhmien tai ns. yhdyspintaryhmien kautta. Vuonna 2022 yhteistyöryhminä ovat toimineet:

- kuntajohtajien ja sote-kuntayhtymän johdon neuvottelukunta
- alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ryhmä
- ehkäisevän työn ryhmä (sisältää ehkäisevän päihdetyön)
- Keusoten ja sivijohdon ryhmä
- Hyte-allianssi (järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö)
- LAPE-ryhmä
- alueellinen liikkumis- ja elintaparyhmä
- Kuntien kotoutumispalveluiden ja Keusoten aikuissosiaalityön maahanmuuttajapalveluiden yhteistyöryhmä

Hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyötä vahvistetaan ns. kuntakorttien avulla, joita on käytössä eri toiminnoista. Niissä kuvatut tavoitteet ja toimenpiteet raportoidaan alueellisessa hyvinvointikertomuksessa.

Valmistelua tulevalle hyvinvointialueelle on jatkettu tiiviisti. Yhdyspintarakenteita ja rooleja on kirkastettu. Uusina yhteistyöryhminä ovat aloittaneet asumisen ratkaisut ja turvalliset asuinympäristöt ryhmä, työllisyyden edistämisen ryhmä ja turvallisuus- ja varautumisfoorumi, ks. kuva 6. Tärkeä yhteistyökumppani niin hyvinvointialueelle kuin kunnillekin on järjestöjen perustama järjestöneuvottelukunta, joka on jakautunut viiteen eri teemaryhmään. Neuvottelukunnan puheenjohtaja ja sihteeri ovat mukana alueellisessa hyvinvointiryhmässä.

Kuva 6: Yhdyspintojen organisaatio Keski-Uudenmaan alueella -vastinparimalli

Järvenpääläisten hyvinvointi

Aluksi esitetään katsaus järvenpääläisten hyvinvointiin tiiviinä koosteena. Kahteen kuvaan on koottu keskeisimmät tulokset aikuisten osalta Finsote 2020 -tutkimuksesta ja lasten ja nuorten osalta Kouluterveyskyselystä 2021. Lasten ja nuorten kuvassa on hieman erilaisia lukuja kuin myöhemmin painopisteittäin esitettävissä Kouluterveyskyselyyn perustuvissa ilmiöindikaattoreissa, sillä kuvaan on koottu osittain kokonaisvastauslukuja.

Seuraavaksi esitetään muutamia yleistietoja taloudesta ja väestöstä. Tämän jälkeen järvenpääläisten hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan peilaamalla sitä niihin ilmiöindikaattoreihin, jotka on valittu kuvaamaan tilannetta hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman neljän painopisteen osalta. Väestötutkimuspohjaisten indikaattoreiden infograafit on kerätty hyödyntäen käytössämme olevaa sähköinen hyvinvointikertomus - työkalua. Muutama lukuohje infograafeihin:

- Indikaattoriarvon suhteellinen muutos ilmaistaan prosentteina, ympyrän kehän vahvuus ilmaisee muutoksen voimakkuutta. Ympyrän liikennevalvärei määräytyy tapahtuneen muutoksen ja indikaattorin arvotuksen perusteella. Jos ympyrän väri on harmaa, indikaattoria ei ole arvoitettu.
- Suunta ilmaisee indikaattoriarvon kehityksen viime vuosina. Liikennevalvärei määräytyy samoilla periaatteilla kuin edellä. Alle viiden prosentin muutoksessa suuntakuvaaja esitetään harmaana.
- Vertailussa esitetään viimeisin indikaattoriarvo omassa kunnassa sekä valituissa vertailukunnissa ja alueilla. Verrokkien palkkien värit kertovat niiden tilanteesta suhteessa Järvenpäähän. Keltainen palkki kertoo alle kymmenen prosentin erosta.
- Vertailukunniksi on valittu Keski-Uusimaan hyvinvointialueen kunnat muuten, paitsi Pornaisten tilalla on paremmin vertailuun soveltuva Kerava. Vertailualueina on Keski-Uusimaan hyvinvointialue sekä koko maa.

Oheismateriaaliin 3 on kerätty keskeisiä aikuisväestön hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita, joita on tarkasteltu työikäisten, 65 vuotta täyttäneiden, 75 vuotta täyttäneiden sekä koulutustason mukaan. FinSote 2020 -tutkimuksessa ei julkaistu vähäisen vastaajamäärän takia kuntatuloksia vanhimmassa ikäryhmässä eikä koulutusryhmittäin. Näitten osalta tuoreimmat tiedot ovat vuodelta 2018.

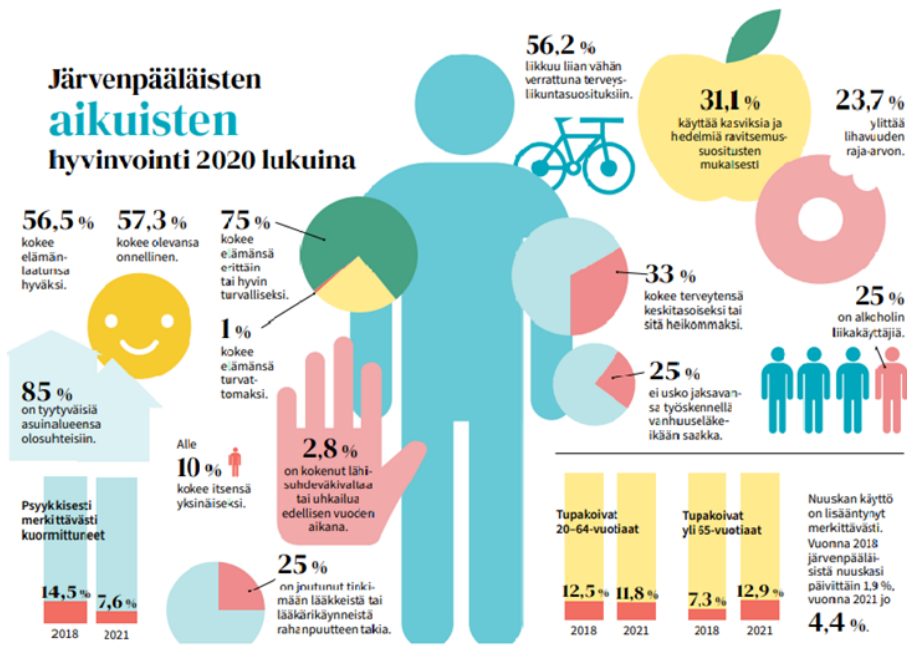
Yhteenveto hyvinvoinnin tilasta

FinSote-tulosten mukaan työikäisestä väestöstä reilu puolet on tyytyväisiä elämäänsä ja turvallisuuden tunne asuinalueeseen on korkealla tasolla. Yli 65-vuotiaissa molemmat osuudet ovat heikommalla tasolla. Yksinäisyyttä kokee lähes joka kymmenes. Työikäisistä liikkuu terveytensä kannalta riittämättömästi valtaosa. Samoin aikuisväestön lautasella on liian vähän kasviksia ja hedelmiä ja lihavuus on kasvussa. Koulutuserot näkyvät selvästi lähes kaikissa ns. elintapamittareissa (tupakointi, alkoholin käyttö, liikkuminen). Mitä koulutetumpi olet, sitä paremmat elintavat. Yli 65-vuotiaista terveytensä kannalta liikkuu vielä vähemmän kuin työikäisistä. Myös yksinäisyyden kokemukset ovat hieman korkeammalla tasolla kuin työikäisillä. Myös työ- ja toimintakyvyssä nähdään vaihtelua ikäryhmien ja koulutustason mukaan. Yleisesti voidaan todeta mitä parempi koulutustaso tai nuorempi ikäryhmä, sitä parempi työ- ja toimintakyky.

Positiivinen mielenterveys aikuisväestöllä on hyvällä tasolla. Psykkinen kuormittuneisuus on suurinta yli 65-vuotiaissa. Työikäisillä psykkinen kuormittuneisuus on suurinta matalan koulutustason ryhmässä. (ks. kuva 7.). Tulosten perusteella toimenpiteitä ja kaupungin tarjoamien hyvinvointia ja terveyttä tukevien palveluiden saavutettavuutta ja kynnysten madaltamista palveluihin erityisesti ikääntyneille ja matalasti koulutetuille tulee edelleen jatkaa.

Tarkempia tuloksia ja alueellista vertailua löytyy oheismateriaali 3:sta.

Kuva 7: Aikuisten hyvinvointi lukuina (FinSote 2020)

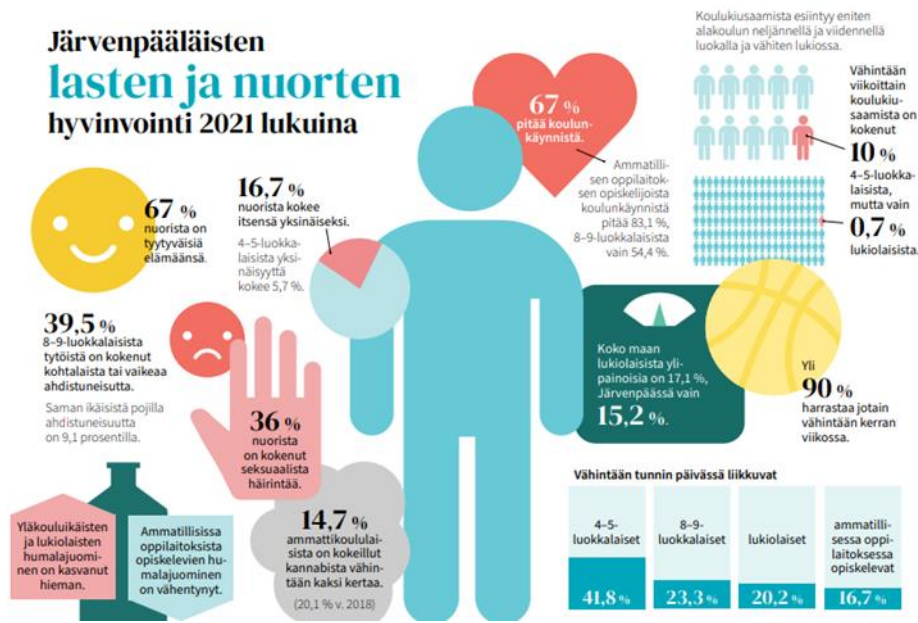
Korona-pandemian vaikutukset näkyivät edelleen väestön hyvinvoinnissa, vaikka pandemia alkoikin vuonna 2022 hiipua ja useista rajoituksista luovuttiin. Etenkin nuorilla raportoitiin usealta taholta kasvavaa levottomuutta, jopa aggressiivisuutta ja toisaalta myös sosiaaliseen eristykseen liittyvää yksinäisyyttä. Viimeisimpien kouluterveyskyselyjen perusteella. Kouluterveyskyselyn mukaan suuri osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä, tyytyväisyys on kuitenkin laskenut verrattuna pandemiaa edeltävään aikaan. Koulunkäynnistä pidetään pääsääntöisesti, 8. ja 9. luokalla kuitenkin vähemmän kuin muissa ikäryhmissä. Suurin osa järvenpääläisistä nuorista harrastaa jotain vähintään kerran viikossa.

Yläasteikäiset tytöt kärsivät kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta runsaasti. Kokemus seksuaalisesta häirinnästä eri muodoissaan on lisääntynyt. Perheiden taloudellinen tilanne on kehittynyt parempaan suuntaan. Kannabiksen kokeilu on vähentynyt ammatillisissa oppilaitoksissa. Yhä useampi lapsi ja nuori kokee terveytensä keskitasoiseksi tai huonommaksi. Samoin yksinäisyyden kokemus on vahvistunut. (ks. Kuva 8.).

Kouluterveyskyselyn mukaan liikunta-aktiivisuus laskee mitä vanhempaan ikäryhmään mennään (kuva 8.). Samansuuntainen tulos saadaan vuoden 2022 Move-mittauksen mukaan. Fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla viidesluokkalaisista lähes kolmasosalla ja noin 45 %:lla kasiluokkalaisista. Kasiluokkalaisten tilanne on selkeästi heikentynyt edellisestä mittauksesta. FinLapset-tutkimuksen havainto lasten ylipainon osuuksista on myös huolestuttava. Kolmasosa 2–6-vuotiaista lapsista on ylipainoisia ja ylipainon osuudet näyttävät säilyvän samoina verrattaessa vanhempiin lasten ja nuorten ikäryhmiin.

Tarkemmat tulokset ja alueellista vertailua esitetään kappaleessa "Hyvinvointisuunnitelman neljään painopisteeseen kytkeytyvät ilmiöindikaattorit".

Kuva 8: Lasten ja nuorten hyvinvointi lukuina (Kouluterveyskysely 2021)

Yleistä taustatietoa

Järvenpään kaupungin asukasluku oli vuoden 2021 lopussa 45 226. Tilastokeskuksen tietojen mukaan asukasluku kasvoi vuoden 2021 aikana 771 asukkaalla (1,7 %). Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä oli 41,2 %. Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Järvenpään asukasluku vuoden 2022 lopussa olisi 45 594.

Työttömyysaste vuoden 2021 lopussa oli Järvenpäässä 9,4 %, marraskuussa 2022 työttömyysaste oli 9,1 %. 15–24-vuotiaiden työttömien osuus kaikista työnhakijoista oli 13,7 %, marraskuussa 2022 tämä osuus oli 14,08 %.

Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 15-vuotta täyttäneestä väestöstä oli 74,9 % ja korkeakoulu- tai tutkija-asteen suorittaneiden osuus 20-vuotta täyttäneestä väestöstä oli 26,4 % vuoden 2020 lopussa.

Asuntoja valmistui vuonna 2022 yhteensä 654 kappaletta. Uusia yrityksiä perustettiin vuonna 2022 seuraavasti: osakeyhtiöitä 11, toiminimiä 90, kommandiittiyhtiöitä 1 ja avoimia yhtiöitä 2. Luvuissa ne yritykset, jotka kuuluvat kaupparekisteriin ja ennakkoperintärekisteriin. Lisäksi kevytyrittäjiä perustettu 83, nämä eivät kuulu em. rekistereihin.

Järvenpään vastaanottokeskus on asuttanut Järvenpäähän yli 700 tilapäistä suojelua saavaa ukrainalaista. Henkilöt saavat peruspalvelut vastaanottokeskuksesta. Kaupunki on järjestänyt varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluita tarvetta vastaavasti. Tukea ja tekoja -vapaaehtoistyön verkosto on mahdollistanut osallistumista eri tavoin. Ilmari-toiminta on koordinoitunut lahjoitusten keräämisen ja jakelun edelleen.

Hyvinvointisuunnitelman neljään painopisteeseen kytkeytyvät ilmiöindikaattorit

Osallisuutta kuvaavat ilmiöindikaattorit

Varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyyskyselyn mukaan lapset ja huoltajat kokevat osallisuutta toiminnan järjestämisessä. Tulos syksyltä 2022 on erinomainen, 4,1/5. Lapsi kohdataan lämpimästi varhaiskasvatuksessa, lapsi tulee mielellään päiväotiin ja leikillä nähdään olevan olennainen osa lapsen varhaiskasvatuspäivää. Toiminta on monipuolista ja siinä hyödynnetään lähiympäristöä, tulos 4,3/5.

Viimeisimmän Järvenpäässä toteutetun Imagotutkimuksen mukaan järvenpääläiset kokevat suhteellisen hyvin olevansa osa järvenpääläistä yhteisöä, tulos 3,46/5. Väitteeseen 'kaupunkilaisten mukaan ottaminen

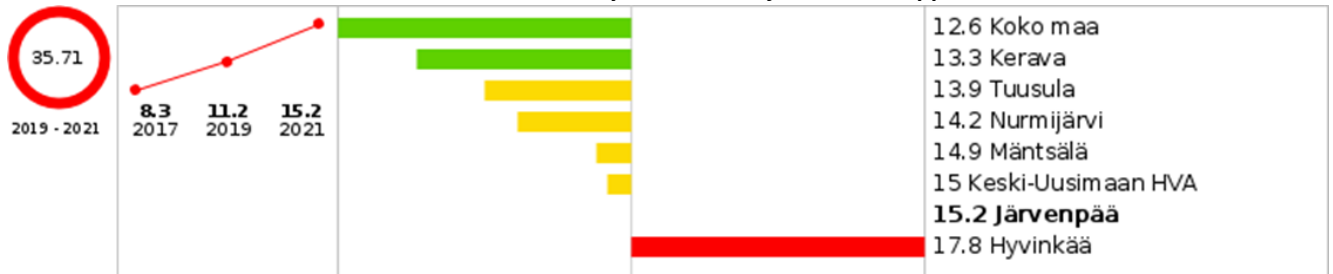
kaupungin kehittämiseen' annettu arvio on huonompi kuin väittämien keskiarvo, joten asia on kehittämiskohde järvenpääläisten mielestä. Tilanne on tältä osin sama kuin vuonna 2019. Pistetulos 3,04/5.

Kouluterveyskyselyn avulla voidaan myös tarkastella koettua osallisuutta. Nuorimmassa ikäluokassa kehityksen suunta on positiivinen, yläasteikäisillä ja toisen asteen opiskelijoilla tilanne on kehittynyt epäsuotuisampaan suuntaan.

Kuva 9: Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5. luokan oppilaista

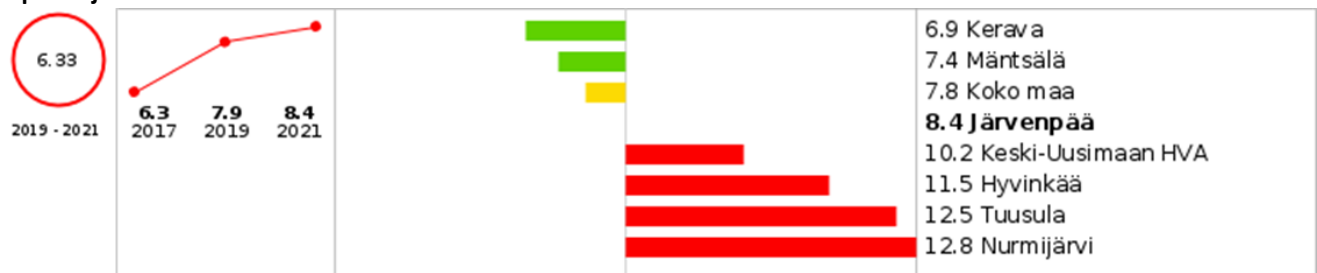

Kuva 10: Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

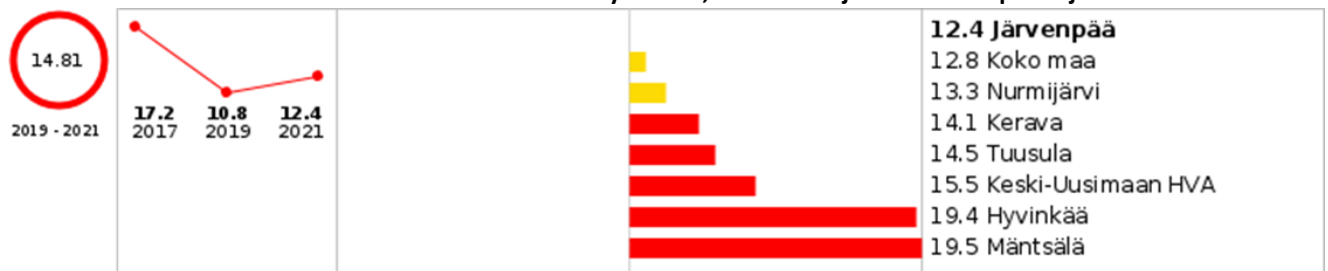
Järvenpään tulos on tämän indikaattorin osalta verrokkeihin peilattuina heikoin ja kehityksen suunta negatiivinen. Kouluterveyskyselyssä asiaa tarkastellaan myös toisin päin ja tämän mukaan 63,9 % 8. ja 9. luokkalaisista kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön.

Kuva 11: Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Järvenpään tulos on ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden osalta verrokkiryhmän keskivaiheella. Kehityksen suunta on kuitenkin negatiivinen. Itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön kokee kuuluvansa 62,1 % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.

Kuva 12: Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

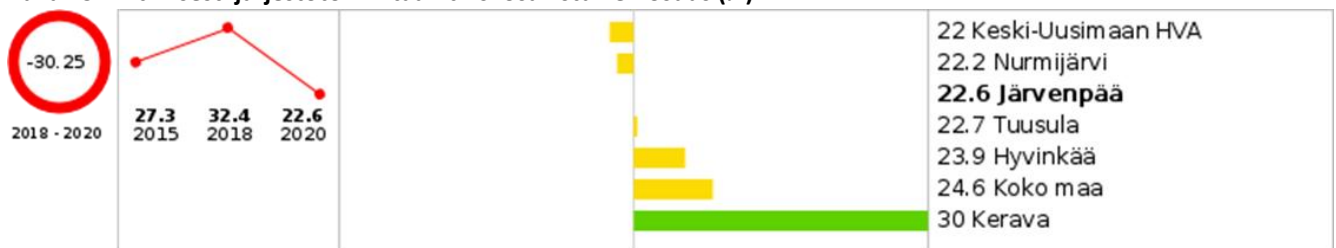

Verrokkiryhmässään Järvenpään tulos lukiolaisten osalta on paras, mutta kehityksen suunta on negatiivinen. Kuitenkin 73,2 % järvenpääläisistä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kokee kuuluvansa itseen tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Tämä tulos on hieman parempi kuin koko maassa ja hyvinvointialueellamme.

Järvenpään kyselyssä perusopetuksen oppilaille tulokset vastaavat yllättävän hyvin aikaisempaa vuoden 2019 kyselyä, eikä korona-ajan vaikutukset oppilaskyselyssä tulleet esille. Pääsääntöisesti oppilaat kokevat peruskoulun turvalliseksi paikaksi opiskella. Parasta koulussa on kaverit. Vanhemmat kannustavat ja tulevat koulunkäynnissä kiitettävästi. Suurin osa käy koulua säännöllisesti ja suurin osa kokee myös saavansa koulussa oppimiseen riittävästi tukea.

FinSote-tutkimuksen yksi osallisuutta tarkastelevista indikaattoreista on järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus.

Kuva 13: Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%)

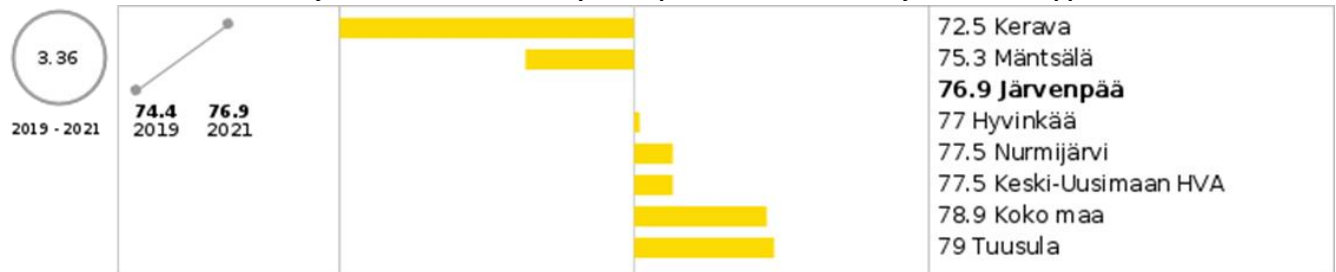

Verrokkiryhmässä tulokset seuraavat selkeää laskevaa trendiä, ainoastaan Kerava erottuu myönteisesti muista.

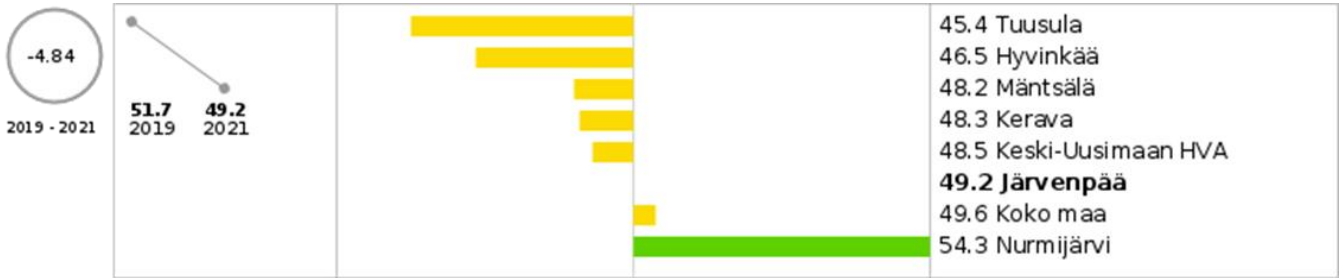
Osallisuuden painopisteeseen on kytketty ilmiöindikaattoreiksi myös taiteen ja kulttuurin harrastamiseen liittyviä indikaattoreita niin kaupungin omasta tietoseurannasta kuin kouluterveyskyselystä. Järvenpään runsas ja monipuolinen kulttuuritarjonta todennäköisesti vaikuttaa suhteellisen hyvään tulokseen. Erilaisiin kulttuuri- ja taidetapahtumiin osallistuneiden määrä vuonna 2021 oli 103 055 (sisältäen digitapahtumat). Vuonna 2022 kulttuuri- ja taidetapahtumiin osallistuneiden määrä kasvoi koronarajoitusten purkautuessa, osallistuneiden määrä oli 160 681 (ilman Kirjastopalveluiden lukuja). Kaikukortteja rekisteröitiin 277 kappaletta vuonna 2022.

Kouluterveyskyselyn mukaan taidetta ja kulttuuria harrastetaan vähintään yhtenä päivänä viikossa kaikissa ikäryhmissä ilahduttavan runsaasti ja isoja muutoksia ei ole tapahtunut, erityisen ilahduttavaa on ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden positiivinen suunta. Aktiivisimpia ovat 4. ja 5. luokan oppilaat.

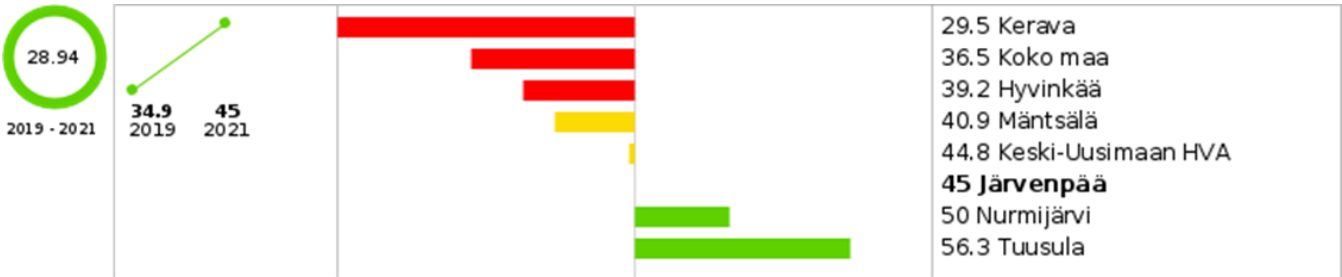
Kuva 14: Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

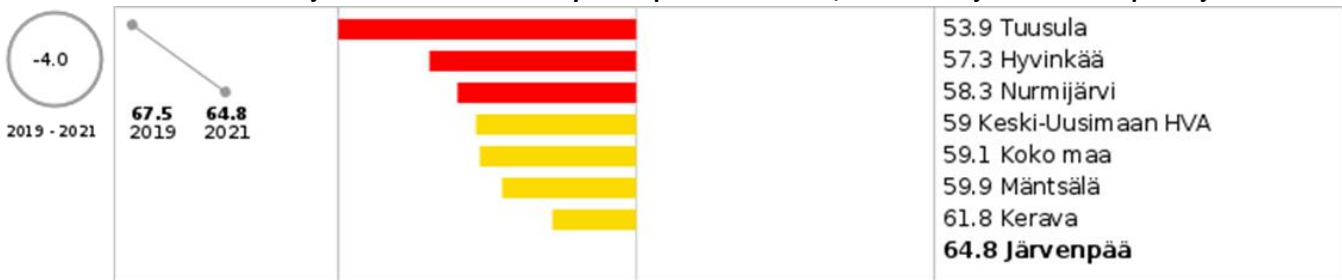
Kuva 15: Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 16: Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 17: Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Myös jatkuvaan oppimiseen sekä työllisyyteen liittyviä indikaattoreita seurataan. Järvenpään Opiston opiskelijamäärä vuonna 2022 oli 9 469. Järvenpään Opisto tarjosi digitunteja 126 vuonna 2022. Määrä oli suunniteltua pienempi johtuen koronapandemian vaikutuksista. Digneuvontaa oli tarjolla 20 tuntia viikossa vuonna 2022. FinSote-tutkimuksen mukaan vuonna 2018 esteitä ja huolia sähköisten palveluiden käytöstä oli kokenut 75,9 %. Ammatillisten työpajojen tiedot esitetään seuraavassa taulukossa.

Taulukko 3: Ammatillinen työpajatoiminta (tiedot ajalta 1.1.-19.12.2022)

	Kaikki	Nuoria
Koulutukseen	53	43
Työelämään	16	11
Muuhun ohjattuun toimenpiteeseen (mm. sote-palvelut, työkokeilu muualla, kuntouttava tt, muu kuntoutuspalvelu)	17	11
Muualle (varusmiespalvelus/ siviilipalvelus, perhevapaa, eläke, sairausloma)	4	4
Työttömäksi	2	1
Muutto toiselle paikkakunnalle	-	-
Yhteensä:	Kaikki 92	
	Nuoria 70	

Ammatillisen työpajatoiminnan tavoitteena on kuntalaisten työelämäosallisuuden lisääntyminen sekä osaamisen ja työllisyyden edistäminen työvaltaisten oppimisympäristöjen avulla. Vuonna 2022 ammatillisia

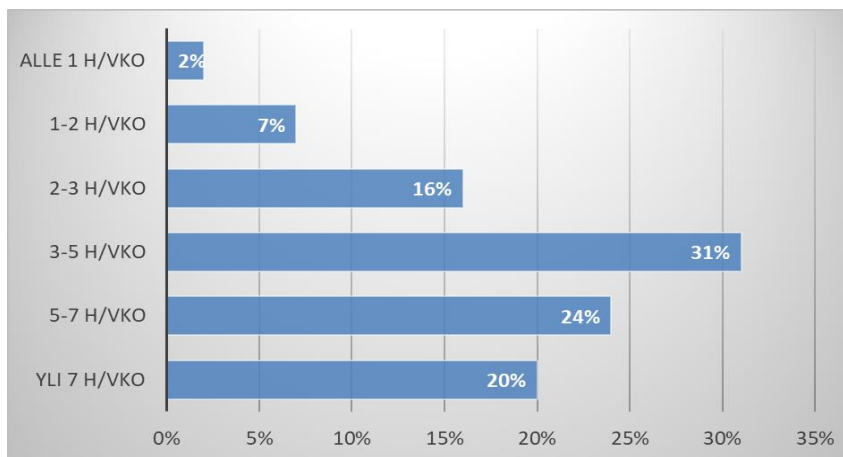
työpajaympäristöjä oli neljä, jotka edustivat ohjaus-, rakentavaa- sekä ruokapalvelualoja. Työpajatoiminnan asiakasmäärä on viime vuosina asettunut noin 100 vuosittaiseen asiakkaaseen. Vuoden 2022 aikana voimassa olleet koronaan liittyvät kokoontumisrajoitukset rajoittivat jonkin verran myös työpajatoiminnan osallistujamäärää. Joitakin toimintoja piti käytännön syistä esimerkiksi jakaa aamu- ja iltapäivävuoroihin. Kaikkia opiskelijoiden työssäoppimisjaksoja ei pystytty toteuttamaan.

Liikunnallista elämäntapaa kuvaavat ilmiöindikaattorit

Tässä painopisteessä seurataan sekä kestävän liikkumisen lisääntymistä että liikkuvaa elämäntapaa eri ikäryhmissä. Kestävän liikkumisen ilmiöindikaattorit ovat yhtenevät resurssiviisauden ohjelman kanssa. Kävelyn osuus kaikista tehdyistä matkoista on viimeisimmän mittauksen (v. 2018) mukaan 25 % ja se on tavoitetasossa. Pyöräilyn osuus on 14 % kaikista tehdyistä matkoista ja se ei yllä tavoitetasoon 20 %. Joukkoliikenteen osuus on 11 %.

Järvenpään Liikuntapalvelut toteutti vuonna 2022 liikuntapaikkojen kuntalaiskyselyn, johon vastasi 456 järvenpääläistä. Kyselyssä kartoitettiin muun muassa liikkumista, liikuntapaikkojen käyttöä ja liikuntapalveluista tiedottamista. Suurin osa kyselyyn vastanneista, lähes kolmasosa ilmoittaa liikkuvansa 3–5 tuntia viikossa.

Kuva 18: Miten paljon keskimäärin liikut viikoittain (sis. arki- ja hyötyliikunta, kuntoliikunta, liikuntaharrastukset)?

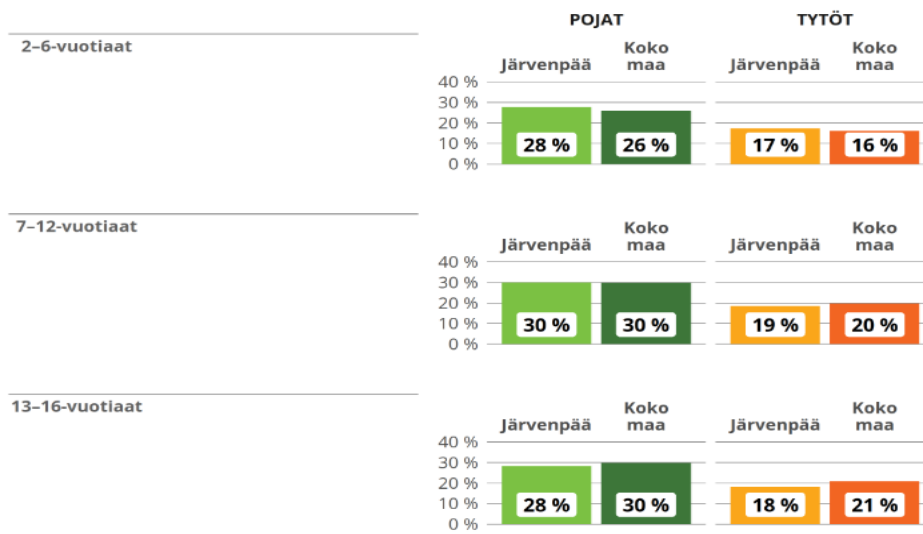

Asuinalueen liikuntapaikkojen saavutettavuus eri tavoin sekä turvallisuus nähtiin olevan parhaalla tolalla. Liikuntapaikkojen kunto, esteettömyys sekä käyttöaikojen sopivuus nähtiin olevan suhteellisen asiallisessa kunnossa. Eniten kehitettävää nähdään olevan liikuntapaikkojen määrässä, monipuolisuudessa sekä nykyaikaisuudessa.

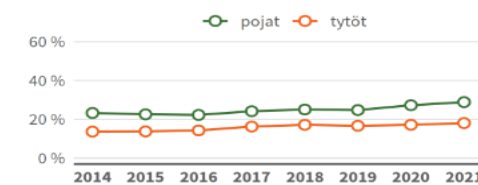
Liikkuvaa elämäntapaa on tärkeä edistää kaikissa eri ikäryhmissä läpi ihmisen elon polun. Järvenpään kaupunki toteuttaa Liikkumisohjelmassa 2021–2024 ja Liikuntaolosuhdeselvityksessä 2022–2035 linjattuja toimenpiteitä liikkumisen lisäämiseksi läpi elämänkaaren. Ohjatun liikunnan osanottokertoja vuonna 2022 oli 25 809, liikuntatapahtumia toteutettiin 18 ja osallistujia oli 2 998.

Tällä hetkellä suurta huolta aiheuttavat FinLapset -rekisteriseurannan hälyttävät tiedot lasten ja nuorten ylipainon ja lihavuuden yleistymisestä sekä tuoreimman MOVE-tutkimuksen tiedot lasten ja nuorten liikkumisen tasosta.

Kuva 19: Ylipainon yleisyys Järvenpäässä vuonna 2021, ml. lihavuus. FinLapset 2021
Tilanne 2021, ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%)

Aikasarja, vuodet 2014–2021,
ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%),
2–16-vuotiaat

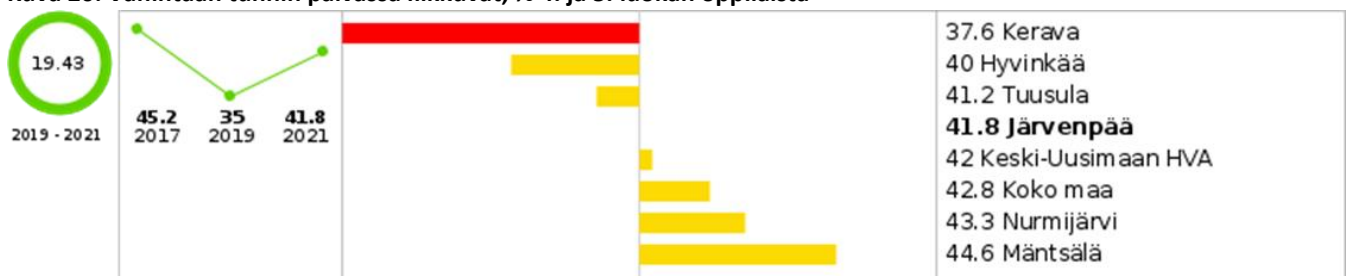
Kuitenkin alle kouluikäisen lapsen fyysisen aktiivisuuden suositukset esiopetusikäisillä toteutuivat suurimmalla osalla eli 95,3 % vastaajista vuonna 2021 (vastausprosentti 40).

Vuoden 2022 MOVE-tutkimuksen mukaan fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla 28 %:lla viidesluokkalaisista ja 44,7 %:lla kasiluokkalaisista. Kasiluokkalaisten tilanne on selkeästi heikentynyt edellisestä mittauksesta, jolloin tulos oli 35 %.

Kouluterveyskyselyssä seurataan vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuutta. Neljäs- ja viidesluokkalaisten ovat ahkerimpia liikkujia, vanhemmissa ikäluokissa tunnin päivässä liikkumisen osuus on selkeästi vähäisempää. Koulun ja opiskelun paineet ja haasteet todennäköisesti näkyvät tuloksissa. Tämä hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopiste on hyvinvoinnin kannalta erityisen merkittävä. Onkin tärkeää kaikin tavoin luoda ympäristöä, joka tukee liikkumista osana arkea. Kansanterveyden näkökulmasta näin tavoitetaan enemmän ihmisiä.

Lasten ja nuorten fyysisellä toimintakyvyllä on vaikutuksia jo nyt sekä tulevaisuudessa yksilön hyvinvointiin kuin laaja-alaisesti koko yhteiskuntaan. Järvenpää panostaa moni tavoin liikkumisen tukemiseen ja on mukana esimerkiksi Liikkuva varhaiskasvatus ja Liikkuva koulu -toiminnassa sekä Liikkuvat yläkoulut -hankkeessa. Jatkossa on syytä vahvistaa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa.

Kuva 20: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista

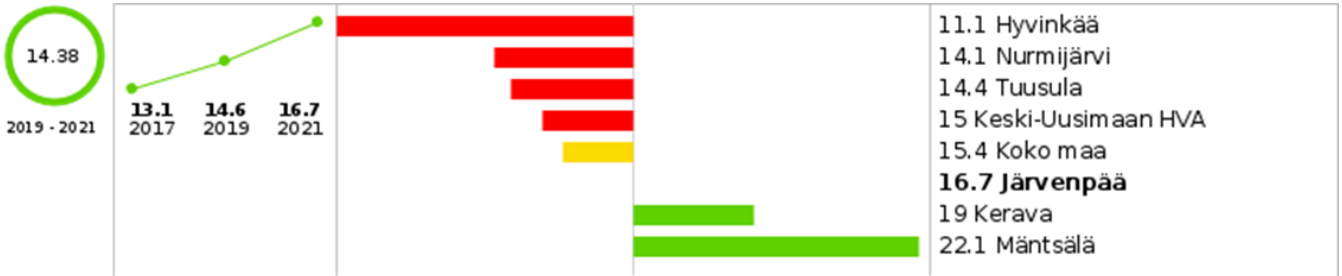

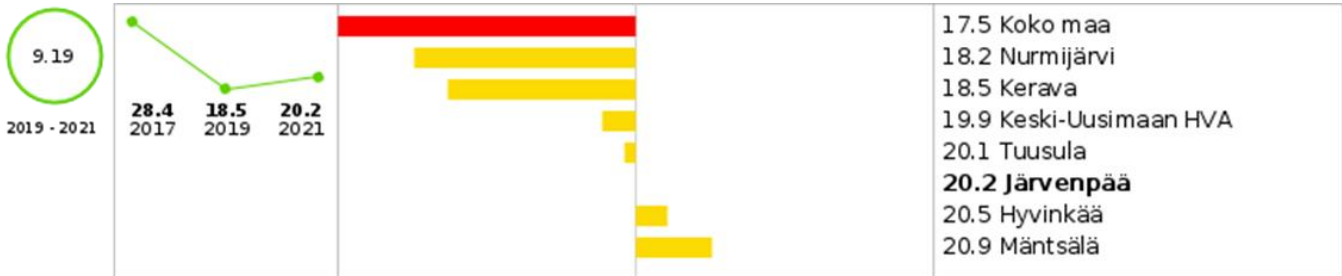
Kuva 21: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 22: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 23: Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Järvenpään omassa kyselyssä perusopetuksen oppilaille vuodelta 2022 (vastausprosentti 76) tarkastellaan myös liikkumista ja harrastamista. Koululaisista enemmistö kulkee kouluun jalan tai pyörällä (85 %), harrastaa liikuntaa päivittäin vähintään tunnin (75 %) ja osallistuu ohjattuun harrastustoimintaan (68 %) (antoivat arvoiksi asteikolla 1 (täysin eri mieltä) – 5(täysin samaa mieltä) joko 4 tai 5).

Yläluokkien oppilaat sekä liikkuvat, että harrastavat ohjatusti alaluokkien oppilaita vähemmän, kun taas omatoimisessa harrastamisessa ei ole merkittävää eroa ikäryhmien välillä.

Itsensä fyysisesti passiiviseksi koulupäivän aikana arvioi itsensä alaluokkien oppilaita 3,3 % ja yläkoulun oppilaita 9 %. Päivittäisen yhden tunnin liikuntatavoitteen katsoi alittavansa 9,4 % ala- ja 15,2 % yläluokkien oppilaita (antoivat arvoiksi asteikolla 1 (täysin eri mieltä) – 5(täysin samaa mieltä) joko 1 tai 2).

Aikuisväestön osalta vain hyvin harvalla on vaikeuksia kävellä puolen kilometrin matkaa. Vaikka suhteellinen muutos on suuri, selkeästi alle 10 %:lla on matkan kävelemissä haasteita. Huolestuttavaa on se, että yli puolet aikuisista järvenpääläisistä eli 56,2 % liikkuu liian vähän terveysliikuntasuosituksen mukaan. Tästä ei ole saatavilla aikasarjaa, sillä tätä kysyttiin ensimmäistä kertaa tässä muodossa FinSote-tutkimuksessa vuonna 2020.

Kuva 24: 500 metrin matkan kävelemissä suuria vaikeuksia kokoneiden osuus (%)

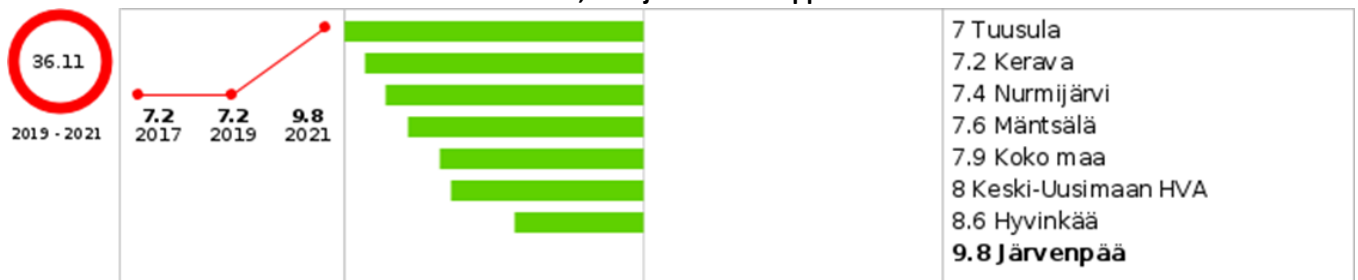
Turvalliseen arkiympäristöön liittyvät ilmiöindikaattorit

Arkiympäristöä ja sen turvallisuutta seurataan useilla eri ilmiömittareilla. Osassa tarkastellaan asuinalueen turvallisuutta, viihtyvyyttä ja tyytyväisyyttä, osassa seurataan negatiivisia ilmiöitä kuten onnettomuuksia, rikoksia sekä kiusaamisen kirjoa.

Aikuisväestön osalta Järvenpää koetaan viihtyisänä, turvallisenä ja alueeseen ollaan tyytyväisiä. Finsote-tutkimuksen mukaan 85,1 % järvenpäälaisistä on tyytyväisiä asuinalueeseensa. Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokevien osuus on 75,4 %. Imagotutkimuksessa tulee saman suuntainen tulos, 3,88/5. Ainoastaan 2,8 % ilmoittaa kokeneensa lähisuuhdeväkivaltaa tai -uhkailua.¹ Poliisin tilastojen mukaan vuonna 2020 yksityisellä paikalla tapahtui 163 rikosta. Asunnottomien yksineläjien määrä on selvästi laskenut vuodesta 2021 (38 hlö), vuoden 2022 lopussa heitä oli enää 22. Kuitenkin häätöjen määrä ei ole laskussa.

Kouluterveyskyselyn tuloksissa on lasten ja nuorten osalta huolestuttavia kehityssuuntia. Näistä esitetään seuraavassa infograafeja. Koulukiusaaminen on lisääntynyt edellisestä kyselystä muissa ryhmissä, paitsi ammatillisissa oppilaitoksissa suunta on ilahduttavasti alaspäin. Lukiolaisten kiusaaminen on prosentuaalisesti kaikkein vähäisintä, mutta se on hyvin lievästi lisääntynyt edellisestä mittauksesta. Järvenpään perusopetuksen oppilaille tehdystä kyselystä ilmenee, että eniten koulua käymättömyyttä aiheuttaa jaksamiseen liittyvät pulmat. Ikävimmiksi asioiksi koulussa koetaan kiusaaminen ja kouluruoan huono maistuvuus. Kokemus opetuksen laadusta, oppimisen tärkeydestä, omasta suoriutumisesta ja jaksamisesta on yläluokkalaisilla selkeästi alaluokkalaisia heikompi.

Kuva 25: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Järvenpään tulos on verrokkiryhmässä heikoin ja kehityksen suunta on negatiivinen.

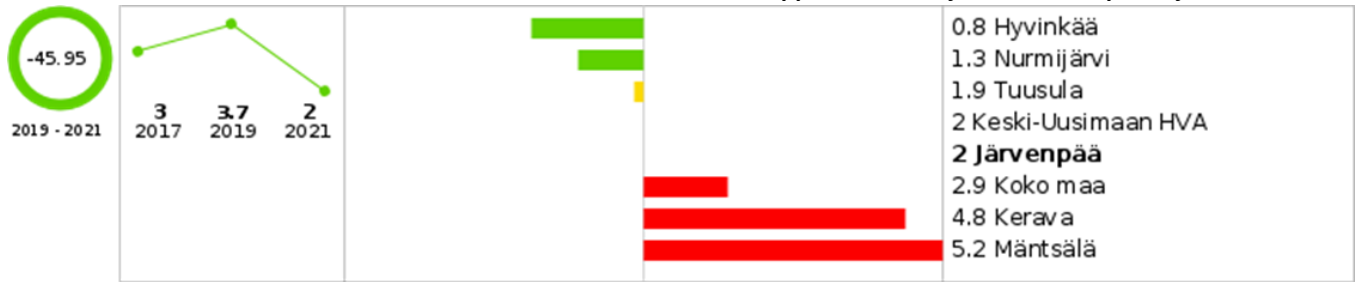
Kuva 26: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Yläasteikäisillä viikoittainen koulukiusaaminen on Nurmijärven jälkeen vähäisintä, mutta se on lisääntynyt edellisestä mittauspisteestä.

¹ Indikaattorin laskentaa on korjattu 15.12.2021. Väkivallan tai -uhkailun tekijäksi huomioitiin ennen korjausta "nykyinen tai entinen puoliso tai seurustelukumppani" sekä virheellisesti "muu tuttu tai tuntematon henkilö". Korjauksen jälkeen väkivallan tai -uhkailun tekijöinä huomioidaan "nykyinen tai entinen puoliso tai seurustelukumppani" sekä "muu perheenjäsen tai sukulainen". (Aiempi luku 12,4 %)

Kuva 27: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ammatillisissa oppilaitoksissa kiusaaminen on vähäisempää kuin perusopetuksen puolella ja kehityksen suunta on positiivinen.

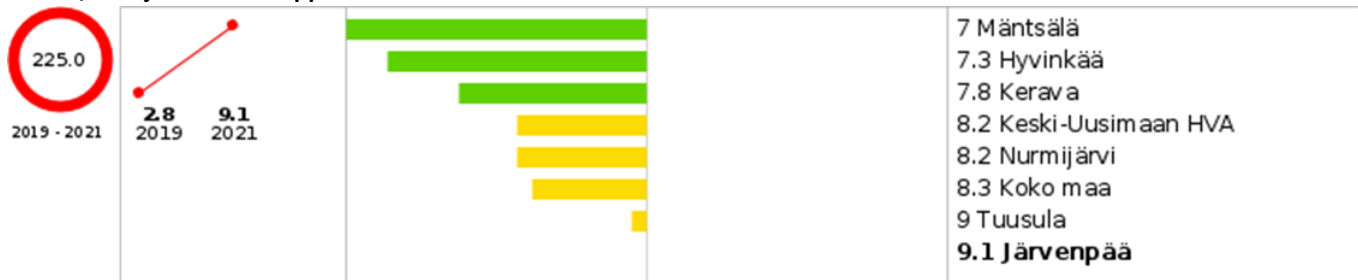
Kuva 28: Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

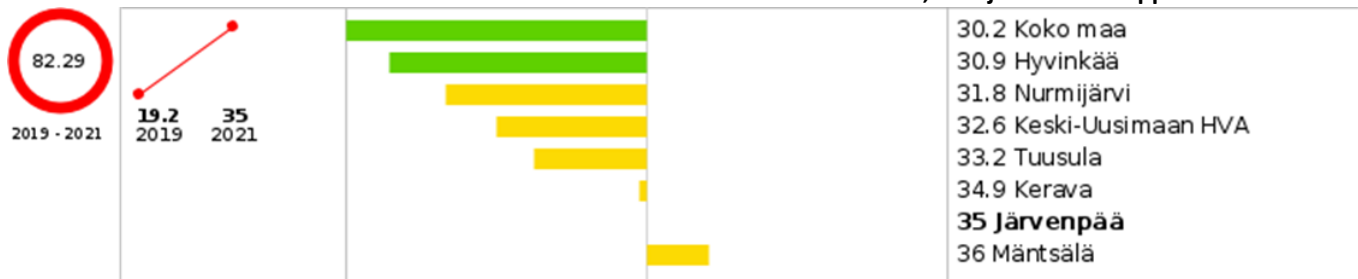
Vaikka muutoksen suunta on negatiivinen, on lukiolaisilla viikoittainen kiusaaminen Mäntsälän jälkeen vähäisintä verrokkiryhmässään ja alle prosentin.

Seksaalinen häirintä eri muodoissaan on kaikissa kouluterveyskyselyn ikäryhmissä aivan liian yleistä ja kehityksen suunta on ollut negatiivinen joka ryhmässä.

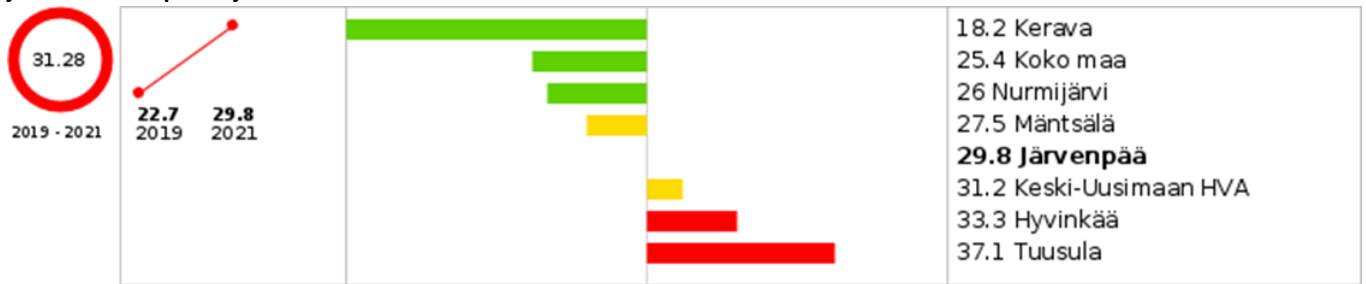
Kuva 29: Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista

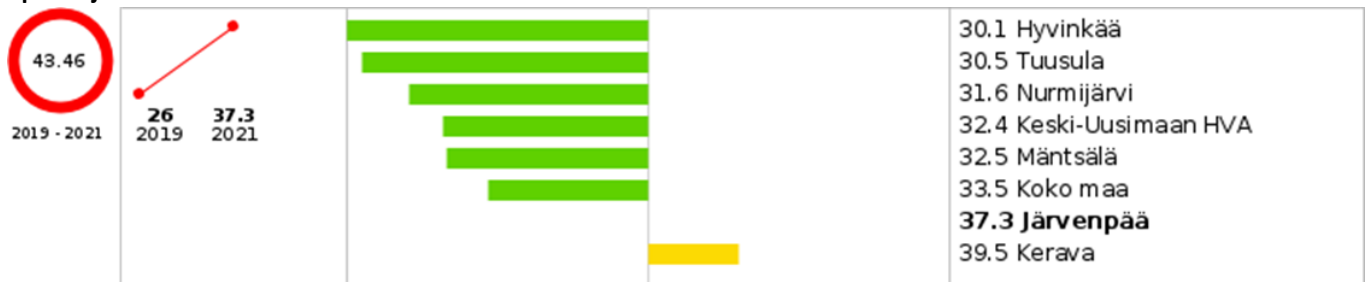
Kuva 30: Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 31: Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 32: Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

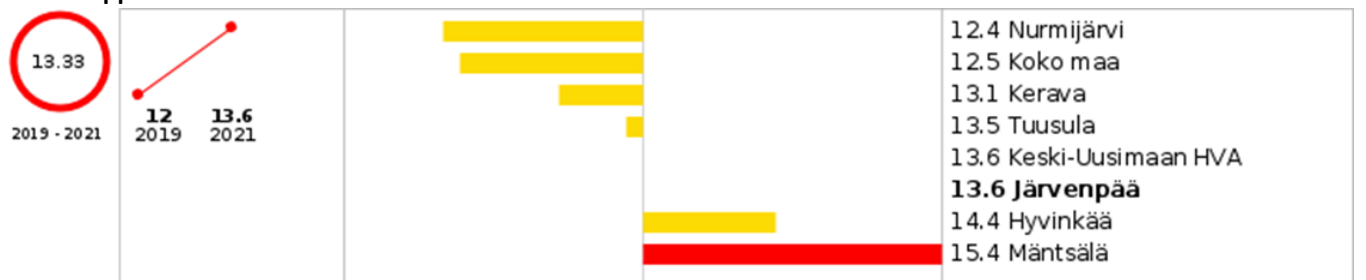

Osa lapsista ja nuorista on kokenut fyysistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten taholta. Yleisintä tämä on ala-asteikäisten joukossa, osuus on ollut noin 15 %:n tuntumassa. Lukemat pienenevät vanhemmilla ikäluokilla. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien osalta kehityksen suunta on positiivinen. Lukiolaisten osuus on melko samalla tasolla. Muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta on, sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu.

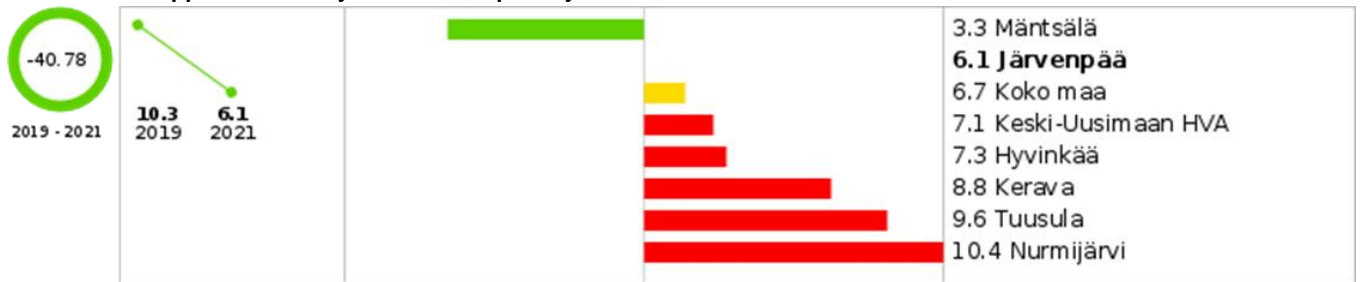
Kuva 33: Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista

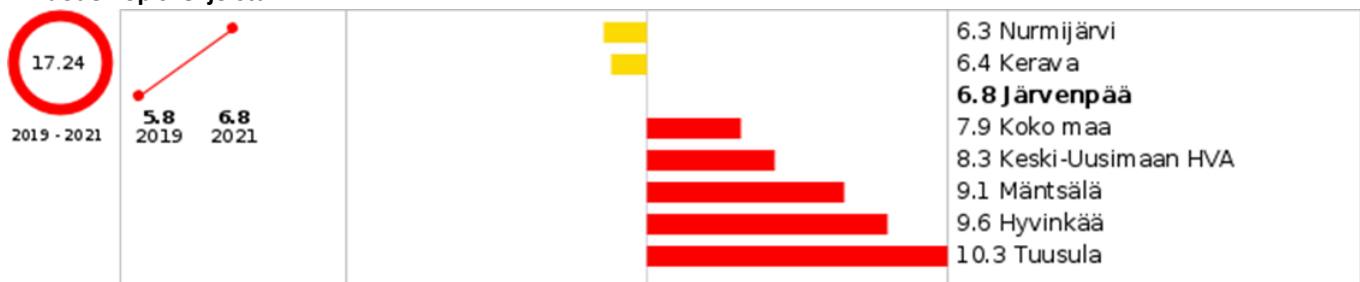
Kuva 34: Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 35: Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 36: Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Liikenteen turvallisuus vaikuttaa vahvasti kokemukseen turvallisesta arkiympäristöstä. Poliisin tilastoista ilmenee Järvenpään osalta liikennerikosten laskeva suunta: vuonna 2020 liikennerikoksia oli yhteensä 817, vuonna 2021 yhteensä 783. Tammi-syyskuun välillä 2022 liikennerikoksia oli 545, mikä on vähemmän kuin edellisenä vuonna vastaavana aikana, 573. Myös rattijuopumusten määrä on ollut laskussa. Vuonna 2020 oli rattijuopumuksia yhteensä 131 (törkeitä 40, rattijuopumuksia 91), kun vuonna 2021 enää 112 (törkeitä 49, rattijuopumuksia 63). Tieliikenneonnettomuustilaston kolmen vuoden liukuva keskiarvo henkilövahinko-onnettomuuksista liikenteessä vuosina 2019–2021 oli keskimäärin 25,7 henkilöonnettomuutta vuodessa.

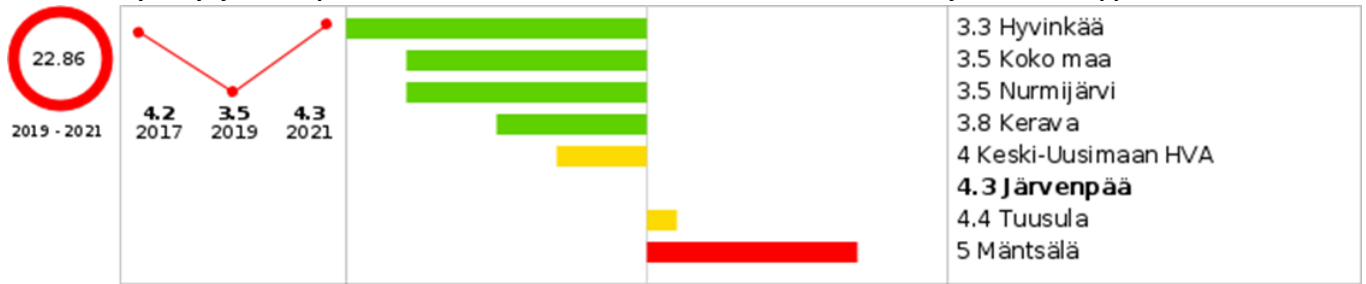
Viher- ja virkistysalueiden merkitys hyvinvoinnille tunnustetaan nykyään hyvin. Korkeintaan 300 metrin etäisyydellä vähintään 1,5 hehtaarin virkistysalueesta asuvien osuus koko väestöstä 89,50 %. (Viimeisin tieto vuoden 2022 päätteeksi on vuodelta 2018.)

Ehkä merkittävin arjen turvallisuutta vaarantava ilmiö on päihteet sekä niiden käyttö. Siksi seurattavia ilmiöindikaattoreitakin on valittu runsaasti eri ikäryhmittäin.

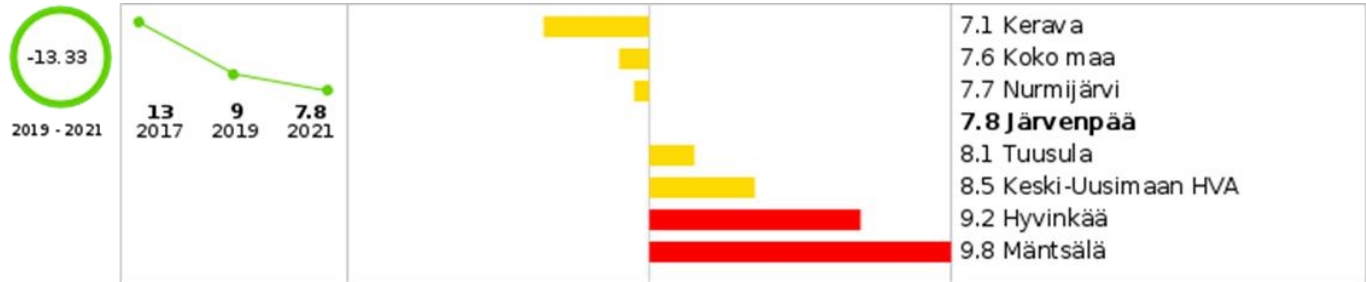
4. ja 5. luokan oppilaat käyttävät – luonnollisesti – tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vanhempia ikäluokkia vähemmän. Kehityksen suunta on lievästi negatiivinen ja verrokkiryhmässä Järvenpään tilanne on kolmanneksi heikoin. Tässä ikäryhmässä kysytään kokeilua, kun vanhemmissa ikäluokista seurataan mahdollista päivittäistä käyttöä. Heillä indikaattori ilmaisee niiden osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka tupakoivat, nuuskaavat tai käyttävät vesipiippua tai sähkösavuketta päivittäin. Yläasteikäisillä suunta on ilahduttavan positiivinen eli laskeva, lukiolaisilla päivittäinen käyttö on hyvin vähäistä. Ammatillisissa oppilaitoksissa päivittäinen käyttö on yleisintä, mutta sielläkin ilahduttavasti käyttö laskenut edellisestä mittauspisteestä.

Alaikäiset hankkivat tupakka- ja nikotiinituotteet yleisimmin kavereiltaan. Ikärajavaltonta ja tupakka- ja nikotiinituotteiden välittämisen seuranta ja siihen puuttuminen ovat keskeisiä viranomaistoimia saatavuuteen vaikuttaessa. Tämän indikaattorin tarkoituksena on antaa seuranta varten kokonaiskuva päivittäisen tupakkalain alaisten tuotteiden käytön yleisyydestä ko. ikäryhmässä.

Kuva 37: Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Kuva 38: Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 39: Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 40: Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

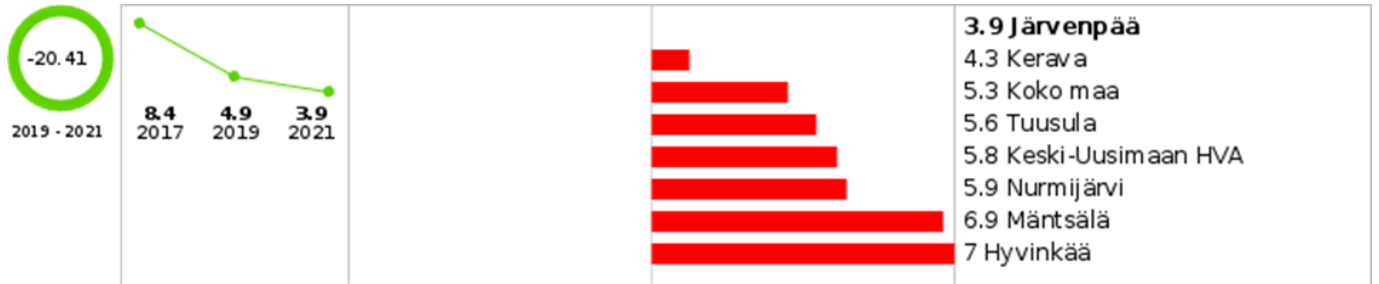

Kokonaiskuvan saamiseksi on edellisen rinnalla hyvä tarkastella myös päivittäistä nuuskan käyttöä sekä tupakointia, jotka esitetäänkin seuraavissa infograafeissa. Myös tässä kohtaa nuorimmassa ikäluokassa on tarkasteltu kokeilua, kun vanhemmissa ikäluokissa seurataan päivittäistä käyttöä. 4. ja 5. luokan järvenpääläisistä oppilaista ainoastaan 2,4 % on käyttänyt nuuskaa ainakin kerran elämänsä aikana. Yläasteikäisten tilanne on hyvä ja päivittäinen käyttö vaikuttaa olevan vähäisessä laskussa. Lukiolaisten päivittäinen nuuskaaminen on hyvin vähäistä kuten tupakointikin. Yleisintä päivittäinen nuuskaaminen ja tupakoiminen on ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla, mutta heilläkin trendi on laskeva.

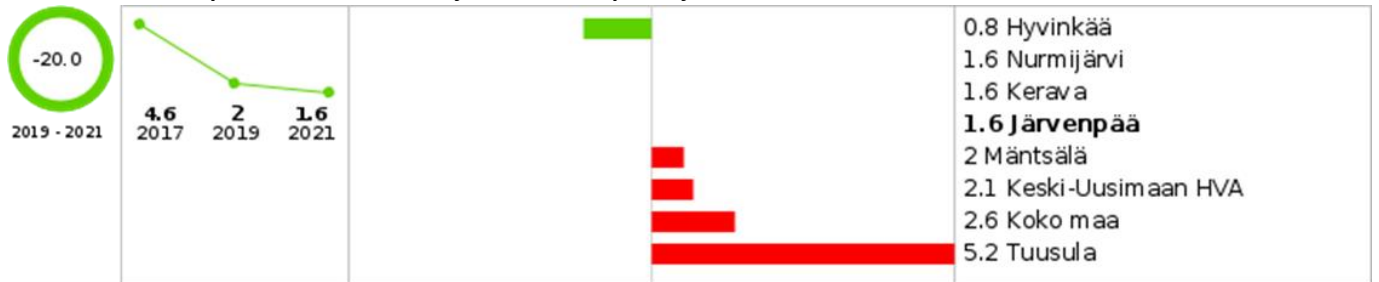
Kuva 41: Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 42: Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

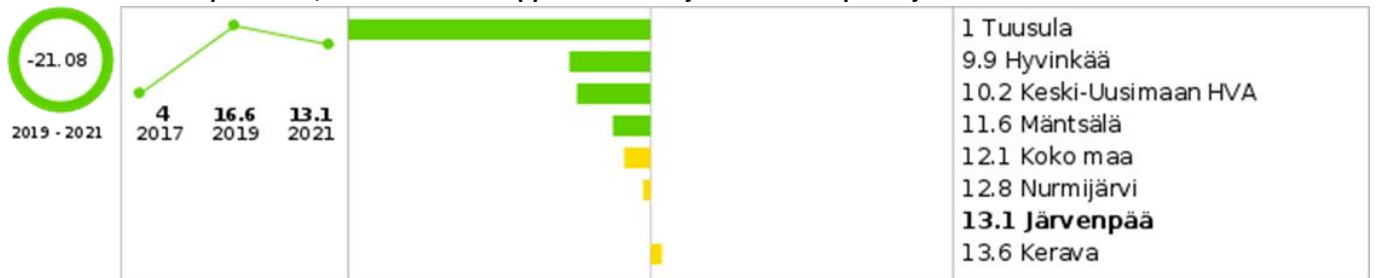
Kuva 43: Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

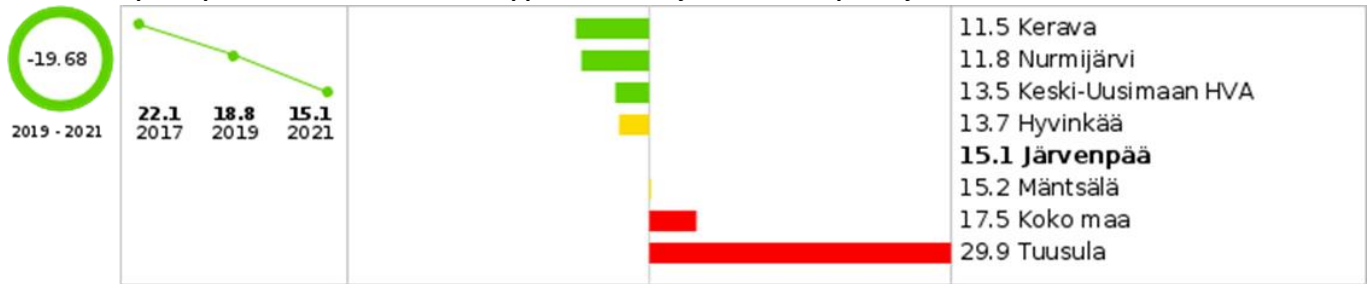
Kuva 44: Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 45: Nuuskaa päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 46: Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

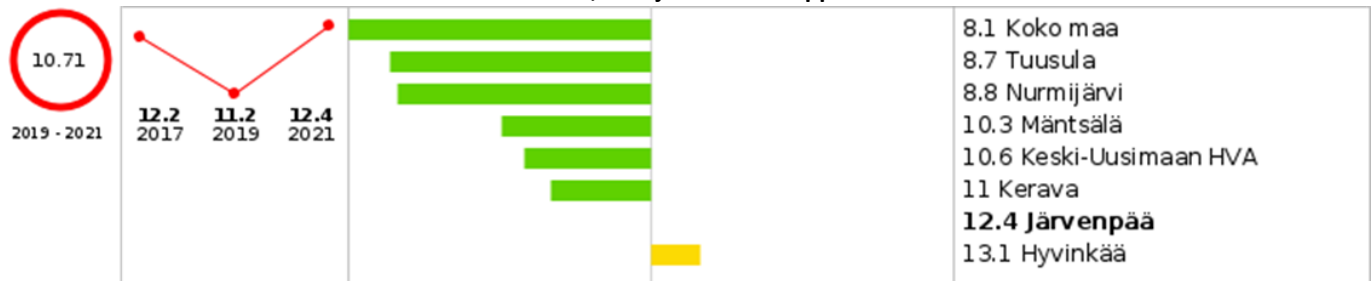

Seuraavassa tarkastellaan humalajuomista, laittomien huumeiden käyttöä sekä kannabiskokeiluja yläasteikäisillä sekä toisen asteen opiskelijoilla. Järvenpääläiset 8. ja 9. luokkalaisten ovat verrokkiryhmässä muita eniten tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Samoin laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleiden osuus on Hyvinkään jälkeen yleisintä, tässä ei kuitenkaan ole suuria muutoksia tapahtunut. Vähintään kaksi kertaa kannabista kokeilleiden 8. ja 9. luokkalaisten osuus on Hyvinkään jälkeen toiseksi yleisintä, mutta osuus on kuitenkin yhä melko matala.

Kuva 47: Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 48: Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

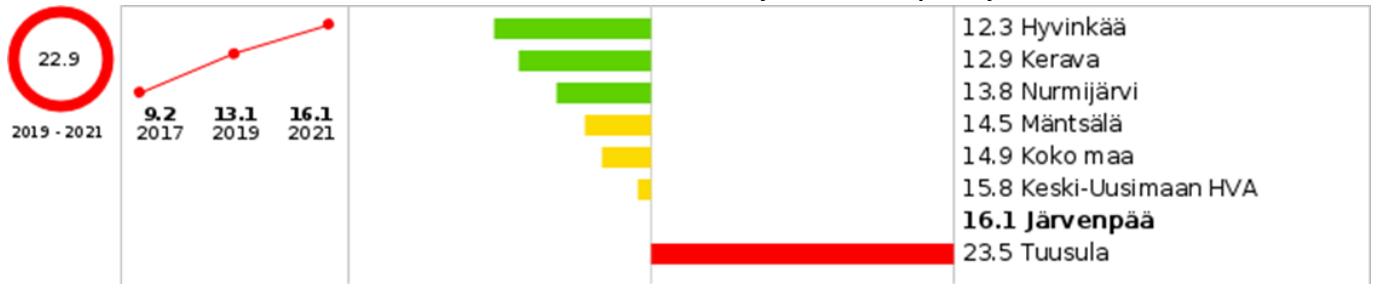
Kuva 49: Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

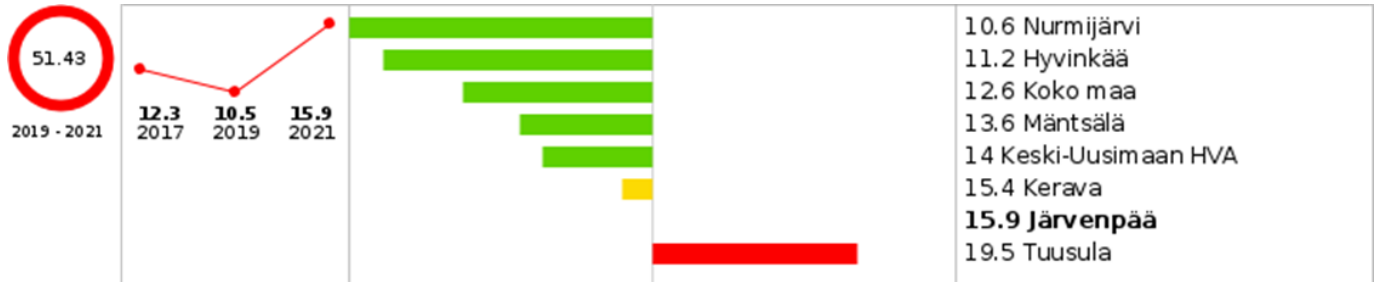
Lukiolaisten humalajuominen on yleistynyt vuodesta 2017 alkaen ja on verrokkiryhmässä toiseksi yleisintä. Samoin laittomia huumeita kokeilleiden osuus sekä kannabista vähintään kahdesti kokeilleiden osuus on jonkin verran lisääntynyt.

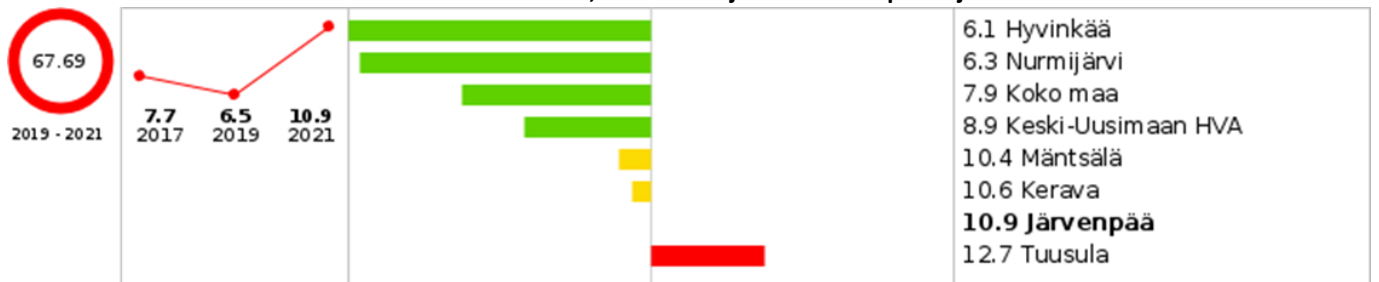
Kuva 50: Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 51: Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

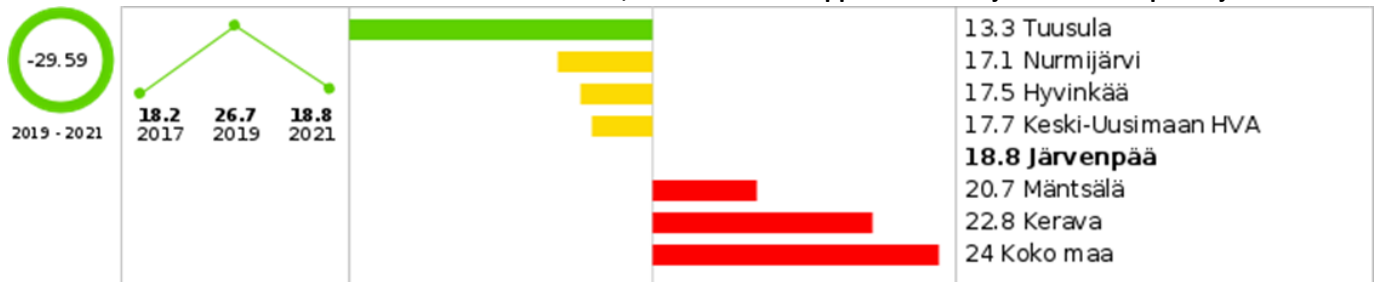

Kuva 52: Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

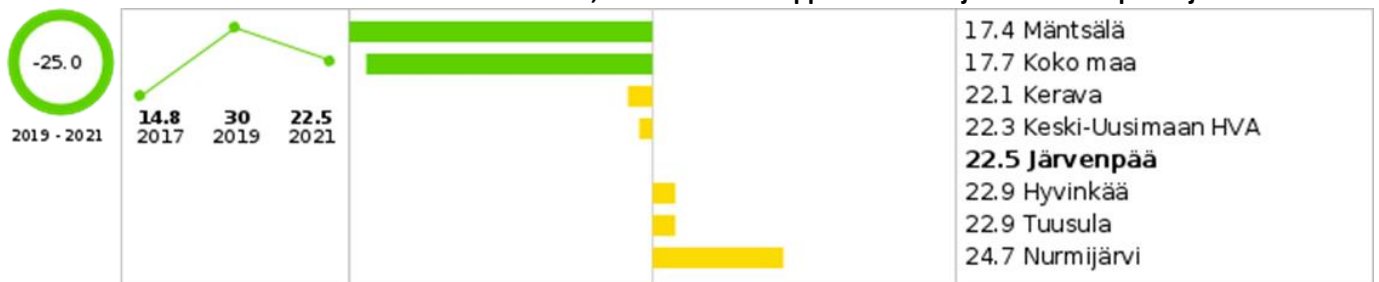

Vaikka humalajuominen ja huumausainekokeilut ovat ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla yleisempiä, on kuitenkin kehityksen suunta hyvä eli kaikissa kohdissa aleneva.

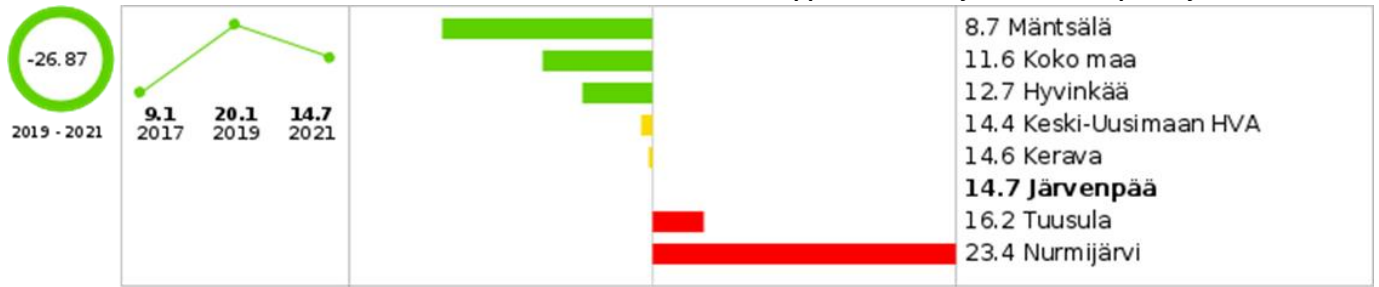
Kuva 53: Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 54: Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 55: Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

FinSote-tutkimuksen mukaan päivittäin tupakoivien osuus työikäisistä 20–64-vuotiaista on laskusuunnassa. Koko verrokkiryhmä on koko maan tilannetta paremmassa jamassa. Alkoholia liikaa käyttävien osuus on kuitenkin yhä liian korkea. Päihtyneiden kiinniotot / 10 000 asukasta kohti oli 10,7 vuonna 2021 ja pysynyt käytännössä samana edellisestä mittauksesta, 10,3 vuonna 2020.

Kuva 56: Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

Kuva 57: Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 - 64-vuotiaat

Mielen hyvinvointiin liittyvät ilmiöindikaattorit

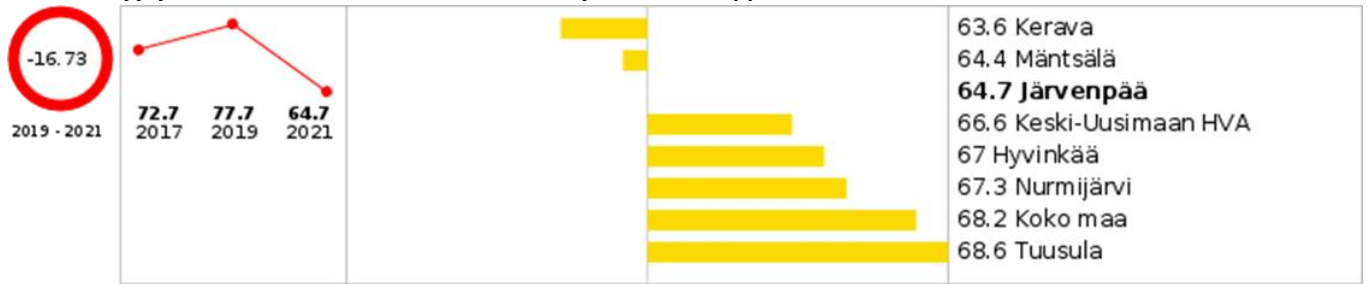
Mielen hyvinvointi luo pohjan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmaan on valittu ilmiöindikaattoreita, jotka kuvaavat mielenhyvinvointia tukevia elementtejä tai kertovat haasteista.

Kouluterveyskyselyn mukaan suurin osa järvenpäälaisistä lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä. Suurinta tyytyväisyyttä on ala-asteikäisillä ja se on pysynyt sangen korkealla tasolla. Muissa ikäryhmissä tyytyväisyys on vähentynyt selvemmin edelliseen mittauspisteeseen verrattuna.

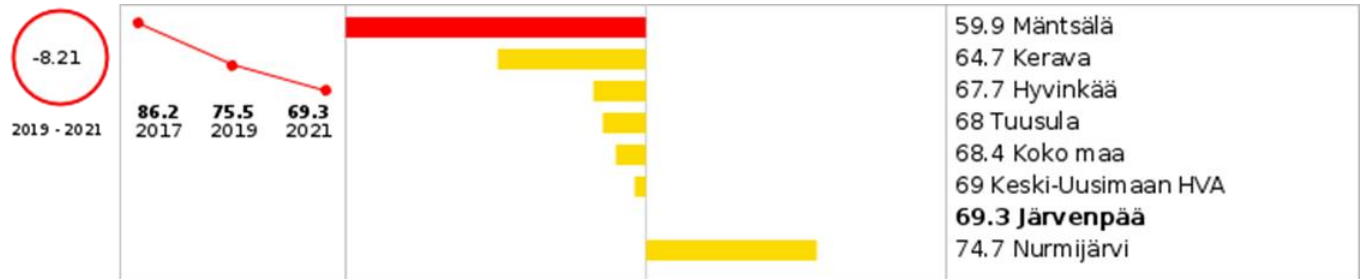
Kuva 58: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista

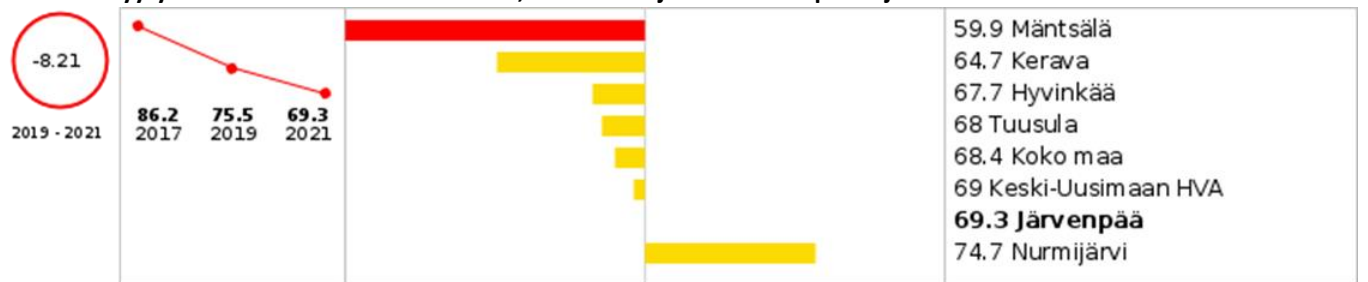
Kuva 59: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 60: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 61: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

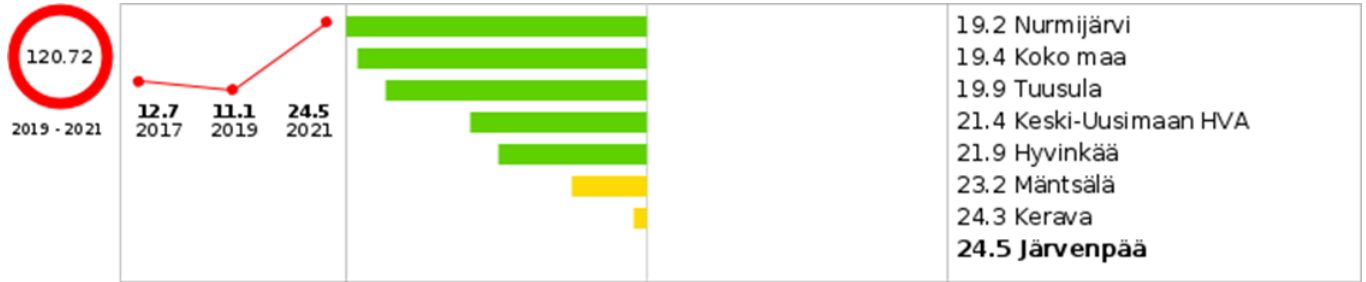
Viimeisen vuoden aikana mielialastaan huolissaan olleiden osuudet ovat sekä yläasteella että toisella asteella kasvaneet. 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus vuonna 2021 oli 38,8 % ja vuonna 2019 29,8 %. Lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoiden osuudet olivat vuonna 2021 54 % ja vuonna 2019 47 %. Ammatillisessa oppilaitoksessa osuudet olivat vuonna 2021 40,8 % ja vuonna 2019 37,2 %. Tästä ilmiöindikaattorista ei ole sähköisen hyvinvointikertomuksen kautta infograafia.

Ahdistuneisuus on yleisin ensimmäisenä ilmaantuva mielenterveyden ongelma. Jos siihen ei kiinnitetä huomiota ja puututa ajoissa, ongelmat saattavat kasautua. Lähes joka neljännellä 4. ja 5 luokan oppilailla on ollut mielialaan liittyviä ongelmia viimeisen kahden viikon aikana. Samoin noin joka neljännellä 8. ja 9. luokkalaisella ja lukion 1. ja 2. luokkalaisella sekä lähes joka viidennellä ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijalla esiintyy kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Kaikissa ikäryhmissä kehityksen suunta on negatiivinen.

Kuva 62: Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista

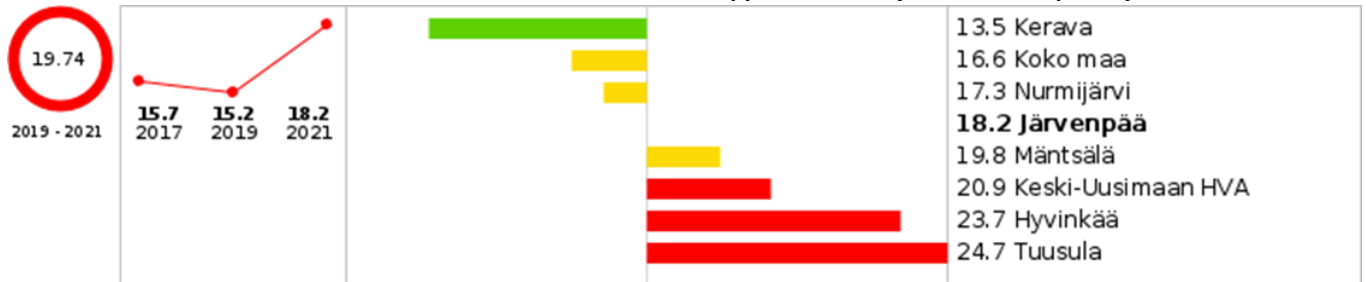
Kuva 63: Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 64: Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

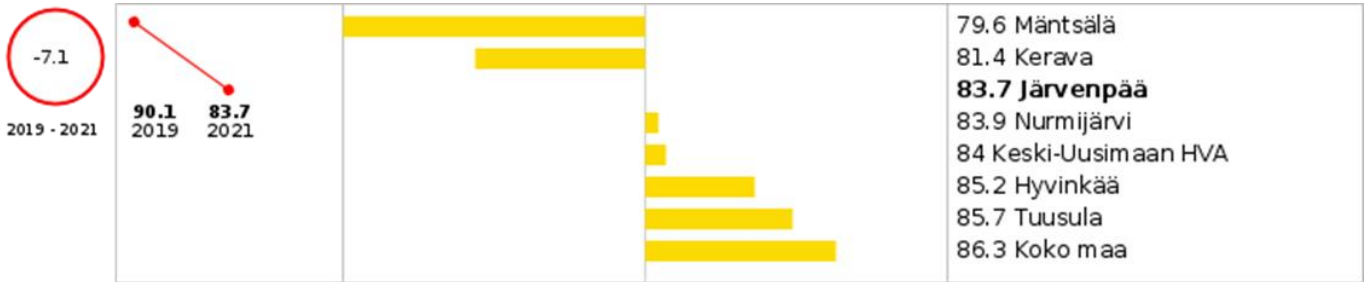
Kuva 65: Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen, harrastamiseen ja oppimiseen tukee merkittävästi mielen hyvinvointia. Järvenpäässä on hyvät mahdollisuudet tähän ja esimerkiksi kouluterveyskyselyn tulokset ovat harrastamisen osalta erinomaiset. Järvenpään liikunnan, kulttuurin ja muiden hyvinvointipalveluiden käyttö on runsasta. Kouluterveyskyselyn mukaan kerran viikossa jonkin asian harrastaminen on hyvin korkealla tasolla kaikissa muissa ikäryhmissä paitsi alakouluikäisillä. Heistäkin 4/5 harrastaa jotain kerran viikossa, mutta suunta on hieman alaspäin.

Järvenpäässä toteutettiin osana harrastamisen Suomen malli -toimintaa Jäke harrastaa -hanke vuoden 2022 loppuun. Hankkeen aikana toteutettiin 35 eri kerhoa, joissa oli 509 eri harrastajaa. Ohjaustunteja kertyi 691,5. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vuoden mittainen hanke on liian lyhyt pysyvien kulttuuristen muutosten saavuttamiseksi. Lisäksi korona-aika on aiheuttanut poikkeuksellisia haasteita ja esteitä toiminnan toteuttamiseksi suunnitellulla tavalla. Kaikkein parasta on ollut kuitenkin se, että hankkeen aikana on voitu toteuttaa sellaisia maksuttomia kerhoja, jotka olivat oppilaiden toivomia ja joita ei koskaan aikaisemmin ole Järvenpäässä toteutettu, kuten esimerkiksi Lemmikkikerho, Keilauskerho, Partiokerho ja Padel -kerho. Lisäksi yläkouluikäisiä on saatu mukaan kerhotoimintaan aikaisempaa enemmän, kun on voitu tarjota enemmän heitä kiinnostavia kerhoja.

Kuva 66: Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

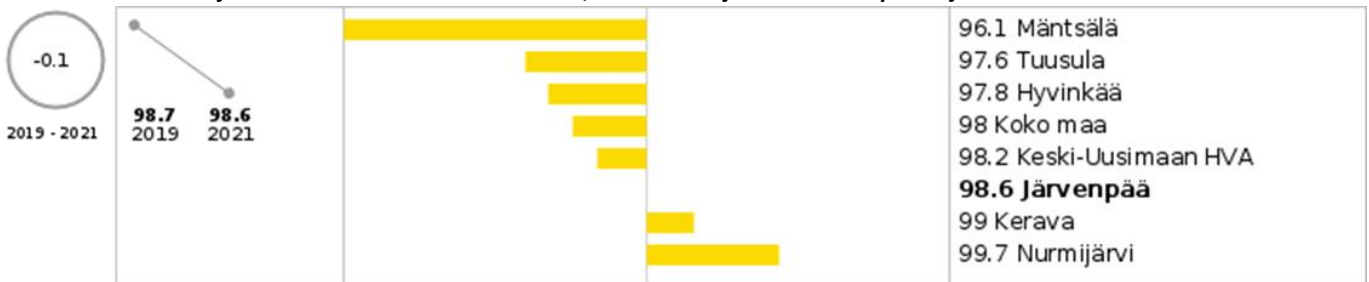
Kuva 67: Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 68: Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

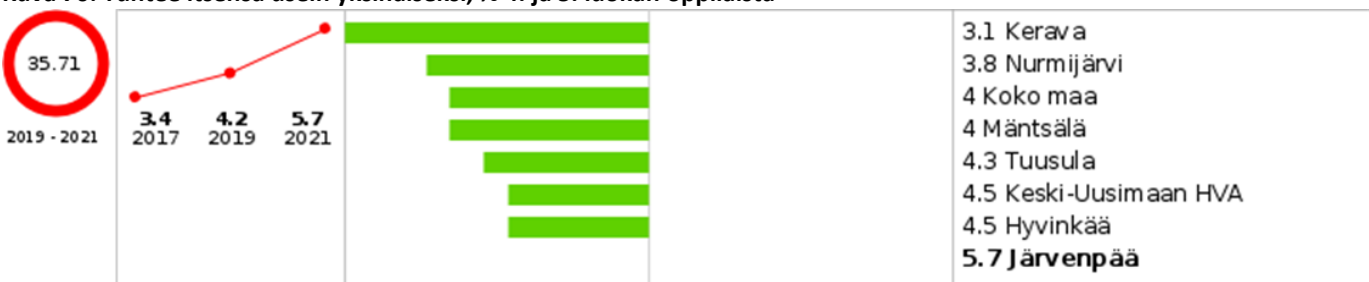

Kuva 69: Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Alakoulukäisissä itsensä yksinäiseksi kokevien osuus on hyvin matalalla tasolla, mutta kehityksen suunta on hieman negatiivinen. Yläasteikäisillä yksinäiseksi itsensä kokevien osuus on lisääntynyt voimakkaammin kuin toisen asteen opiskelijoilla. Aikuisväestön osalta itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on pysytellyt alle kymmenessä prosentissa.

Kuva 70: Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Kuva 71: Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 72: Tuntee itsensä yksinäiseksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 73: Tuntee itsensä yksinäiseksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

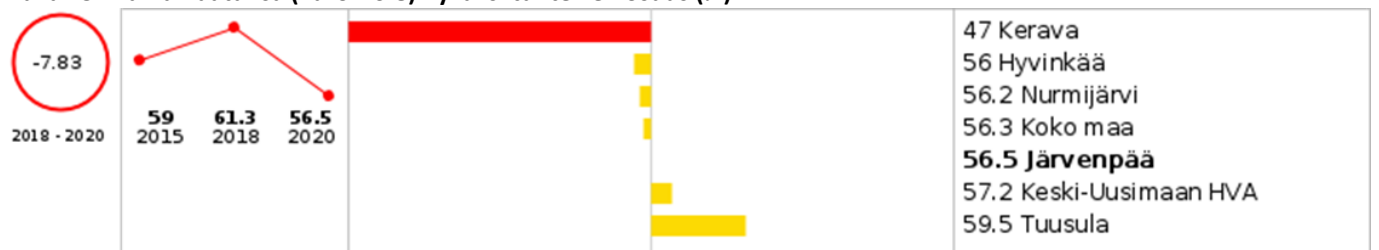

Kuva 74: Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%)

Aikuisväestön mielen hyvinvointi on Järvenpäässä sangen hyvällä tasolla. Positiivisen mielenterveyden indeksi on melko korkealla 24,1/35 pistettä ja yli puolet järvenpäälaisistä kokee elämänlaatunsa hyväksi. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on vähentynyt ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on pysynyt matalana.

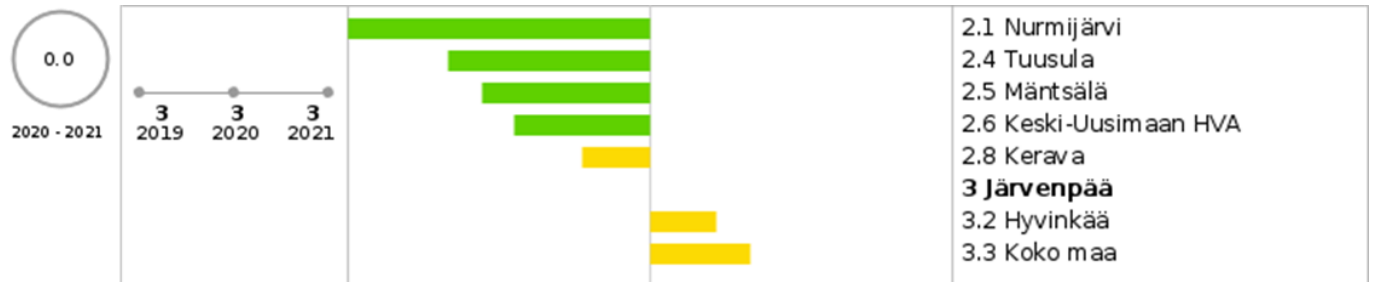
Kuva 75: Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

Kuva 76: Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%)

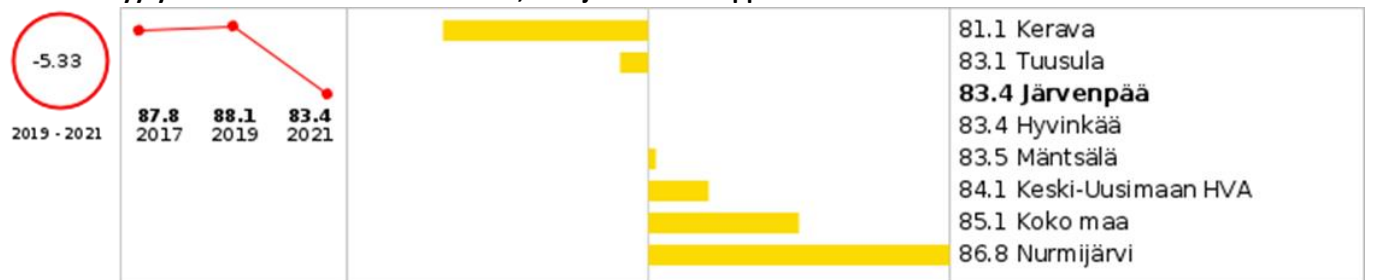

Kuva 77: Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Myös Kouluterveyskyselyssä tarkastellaan tämänhetkistä tyytyväisyyttä elämään kaikissa ikäluokissa, joille kysely on kohdennettu. Peruskoulun 4. ja 5 luokan oppilaista 4/5 on tyytyväisiä elämäänsä. Muissa ikäluokissa %-osuudet vaihtelevat noin 65–70 %:n välissä. Kaikissa ikäluokissa tyytyväisten osuudet ovat kuitenkin lievästi laskusuunnassa, yläasteikäisillä lasku on voimakkainta.

Kuva 78: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista

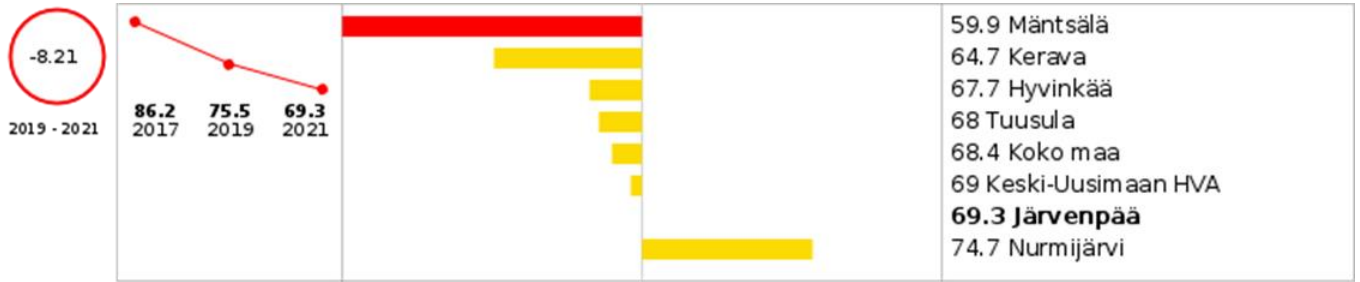
Kuva 79: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kuva 80: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuva 81: Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Palvelualueiden ja Keusoten toimenpiteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä vuonna 2022

Hyvinvointiryhmän havaintoja ja nostoja vuodesta 2022

Koronapandemia vaikutti edelleen monin tavoin yhteiskunnassamme vuonna 2022. Vaikka pahin tilanne vaikuttaa jääneen taakse, monet merkit kertovat siitä, että pandemia on haastanut hyvinvointia monin tavoin. Indikaattoritietojen valossa moni asia on sängen hyvin, mutta osalla ihmisiä pahoinvointi näkyy.

Viime aikoina Järvenpäässä, kuten muuallakin, on tullut esille nuorten vakavaa oireilua ja häiriökäyttäytymistä. Useat toimijat kuvaavat nuorten käyttäytyvän erittäin levottomasti, jopa aggressiivisesti. Tutkimusten mukaan puolesta vuodesta vuoteen alkaneesta kriisistä tai poikkeustilanteesta on todettu nuorten reagoinnin alkaminen. Tämä tukee käsitystä siitä, että nyt otamme vastaan nuorten reaktiota koronapandemiaan ja siitä aiheutuneisiin rajoitustoimenpiteisiin.

Nuorten resilienssi on hyvä, he sopeutuvat vallitseviin olosuhteisiin ja löytävät uusia tapoja toimia, myös epäsuotuisia. Onkin huomioitava erityisesti ne nuoret, jotka voivat todella huonosti. Työskentelyä nuorten hyväksi on tehtävä rinnakkain kodin kasvatustehtävää ja -vastuuta tukien, jotta suotuisia vaikutuksia on mahdollista saavuttaa.

Työpajatoiminnassa nuorten voimavarojen vähentyminen näkyi niin, että henkilöitä ei aina pystytty tavoittamaan. Samanaikaisesti monet asiakkaille tärkeät psykososiaalisen tuen palvelut toteutuivat harvakseltaan tai vain etänä. Tultaessa vuoteen 2023 nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin heikentyneestä tilasta on näkyvissä vain jäävuoren huippu.

Esille nousseiden haasteiden lisäksi vuotta 2022 leimaa yhteistyön vahvistuminen ja ulottuminen myös uusille alueille ja toimijoihin. Verkostoissa on käyty uudenlaista keskustelua ja toimittu yhdessä nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Kestävää liikkumista on vahvistettu ja tätä tukee muun muassa Lemmenlaakson toimenpiteet. Asunto- ja elinkeino-ohjelman valmistelu on jämäköittänyt ja konkretisoinut tahtotilaa, yhteistyötä onkin tehty asumisen kehittämisessä ja pidetty asumisen teemaa esillä asumisen messuilla. Kaikukortti saatiin otettua käyttöön ja näin mahdollistettiin taiteen ja kulttuurin kokeminen myös heille, joiden taloudellinen tilanne on tiukka. Verkostot ovatideoineet ja toteuttaneet useita osallisuustapahtumia. Yhtenä nostona tästä Joutsikkifest.

Yhdistysten ja yhteisöjen kanssa kehitettiin yhteistyössä yhteistoiminnan mallia ja tämä työ jatkuu vuonna 2023. Yhdistyksiä ja yhteisöjä osallistettiin myös Järvenpään strategian valmisteluun.

Työpajatoiminnassa oppimisympäristöjen tunnistamisen konkreettinen toimintamalli on helpottanut työpajatoiminnassa mukana olleiden asiakkaiden nousevien polkujen rakentamista työpajatoiminnasta työelämään ja jatko-opintoihin koronapandemian ollessa hyvin haastava asiakkaille.

Koronarajoitusten asteittaisen purkautumisen jälkeen kaupunkilaiset ovat jälleen uskaltaneet harrastamaan ja kohtaamaan muita erilaisissa tapahtumissa.

Toimenpiteet 2022

Taulukko 4: Hyvinvoinnin palvelualueen toimenpiteitä 2022

Painopisteet	Toimenpiteet 2022
Kaikilla on mahdollisuus osallisuuteen	<p>1) Yhteisöpalvelut koordinoi ja toteutti yhteistyössä lukuisia tapahtumia, tilaisuuksia ja ryhmätoimintoja. Tilaisuudet tavoittaneet lähes 9 000 kuntalaista.</p> <p>2) Nuorisopalvelut toteutti avointa-, kerho-, retki-, leiri- ja kohdennettua ryhmätoimintaa sekä muita tapahtumia ja tilaisuuksia, joihin osallistumiskertoja lähes 11 000. Uudenlainen vanhempainilta toteutettiin Järvenpätalolla 29.11.22.</p> <p>3) Nuorisovaltuuston toimintaa tuettiin.</p> <p>4) Kotoutumispalvelut koordinoi vapaaehtoistyön Tukea ja tekoja -verkostoa, joka tukee maahanmuuttajien kotoutumista.</p> <p>5) Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut toteutti paljon niin maksullisia kuin matalan kynnyksen maksuttomiakin tapahtumia kaupunkilaisille. Maksuttomista tapahtumista suurin oli verkostomaisesti rakentunut Järvenpääjuhla.</p> <p>6) Kaikukortti otettiin käyttöön.</p>
Kaikilla on mahdollisuus liikunnalliseen elämäntapaan	<p>1) Liikuntapalvelut toimeenpani uudet liikunta-avustuskriteerit.</p> <p>2) Move! -infot 4.luokkalaisten kevätlukukaudella. Liikkuva opiskelu -hankkeen toimintojen juurruttamista lukion arkeen.</p> <p>3) Liikuntapaikkakysely 22 kuntalaisille ja yhdistyksille.</p> <p>4) Digitaalisten liikuntapalveluiden kehittäminen. Harrastemessujen järjestäminen Rantapuistossa 20.8.22 osana Järvenpääjuhlaa.</p> <p>5) Liikkumis- ja elintapaneuvonnan palveluprosessin kehittäminen Keusote-kuntien kanssa. Keskustan liikuntapuiston suunnittelu aloitettiin.</p> <p>6) Yhteisöpalvelut koordinoi ja toteutti Myllytien toimintakeskuksessa, Cooperin päiväkodilla sekä Jampan alueella matalankynnyksen liikuntaa ja yhteiskävelyjä.</p> <p>7) Syksyllä 2022 Joutsikki toteutti lapsiperheille suunnattuja liikuntatuokioita</p>
Kaikilla on mahdollisuus turvalliseen arkiympäristöön	<p>1) Kaupungin, Keusoten ja poliisin arjen turvaajat työryhmä kehitti turvallisuuden tilannekuva-alustaa. Itä-Uudenmaan poliisin ja kuntien kanssa on jatkettu turvallisuusyhteistyötä.</p> <p>2) Osallistuttiin ympäristöministeriön asunnottomuuden yhteistyöohjelman johtoryhmään (hyvo ja kauke).</p> <p>3) Asunnottomuuden vähentämisen toimenpiteitä on toteutettu yhteistyöryhmässä, johon kuuluvat kaupungin eri toimijoiden lisäksi Keusote, Mestariasunnot, Y-säätiö, Wäylä, Kela ja seurakunta.</p> <p>4) On osallistuttu Keusoten asunnottomuuden vähentämiseen tähtäävään Nestori-hankkeeseen.</p> <p>5) Nuorisopalvelut jalkautui sekä Järvenpään alueella, että osana Nuorisotyö raiteilla -toimintamallia. Etsivä nuorisotyö on jakanut työpariutta ja tehnyt omaa, jalkautuvaa toimintaansa. Nuoria on jalkautumisen puitteissa kohdattu n. 850.</p> <p>6) Osana Arjen Turvaajat -yhteistyötä toteutettiin asukasilta Kyrölässä, jonka teemana nuorten aiheuttamat häiriöt ja ilkivalta.</p>
Kaikilla on mahdollisuus mielen hyvinvointiin	<p>1) Perhetalo Joutsikki toteutti neopsykiatrisen (neuropsykiatriset haasteet) lasten vanhempien vertaistukiryhmän (10 vanhempaa). Joutsikin avoimessa toiminnassa oli käyntejä 11 702.</p> <p>2) Etsivä nuorisotyö toteutti viikoittain avointa, etsivän nuorisotyön asiakkaille tarkoitettua Olkkaritoimintaa.</p> <p>3) Nuorten toiveesta etsivä nuorisotyö on käynnistänyt ns. Toimintatuokiot. Toimintatuokiot ovat säännöllistä, harrastustoimintaan ohjaavaa viikkotoimintaa iltaisin, jonka tavoitteena on tukea nuorten aktiivista arkea, mielekkään tekemisen löytämistä ja mielen hyvinvointia.</p> <p>4) Yhteisöpalvelut mahdollisti kaikessa ryhmätoiminnassa eri-ikäisille kuntalaisille mielen hyvinvointiin tähtäävää osallisuustoimintaa. Myllytien toimintakeskuksen asiakaskäyntejä yhteensä noin 55 000.</p> <p>5) Vaikuttamon nuorten palveluihin eli Ohjaamo-kokonaisuuteen oli v. 2022 aikana resursoitu 1htv kehittämään valtakunnallisen ONNI-toiminnan kautta nuorten psykososiaalisen tuen matalan kynnyksen toimintaa.</p>

Taulukko 5: Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen toimenpiteitä 2022

Painopisteet	Toimenpiteet 2022
Kaikilla on mahdollisuus osallisuuteen	1) rakennushankkeiden osallisuussuunnitelma, 2) vanhempainverkostotyöskentely ja tilojen käytön mahdollistaminen, 3) nuorisovaltuusto, nuorisoparlamentti, oppilaskuntatoiminta ja Lasten ja nuorten ääni, 4) Verson kanssa tiivistetty yhteistyötä, 5) laadittu monikulttuurisia perheitä varten materiaalia, 6) Vakassa hanketyöntekijät käyneet kaikissa päiväkodeissa jalkauttamassa osallisuuspakkaa, 7) vakan yhteisöohjautuvuushankkeessa vahvistetaan henkilöstön osallistamista
Kaikilla on mahdollisuus liikunnalliseen elämäntapaan	1) Liikkuva koulu vastaavat, 2) MOVE-tulosten pohjalta ohjausta, 3) koulun kerhotoiminta, 4) yhteistyö liikuntapalvelujen kanssa, 5) vakassa toteutettu kyselyt esiopetusikäisten ja varhaiskasvatusikäisten lasten liikkumisesta.
Kaikilla on mahdollisuus turvalliseen arkiympäristöön	1) Turvallisuus- ja kriisisuunnitelmien vuosittaiset päivitykset, 2) ohjeistuksia täsmennetty uhka- ja vaaratilanteita koskien (sähkökatkot, pandemia jne.)
Kaikilla on mahdollisuus mielen hyvinvointiin	1) lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointityötä tiivistetty Joutsikin kanssa, 2) mielen hyvinvointi opetuksen ja kasvatuksen painopisteinä

Taulukko 6: Kaupunkikehityksen palvelualueen toimenpiteitä 2022

Painopisteet	Toimenpiteet 2022
Kaikilla on mahdollisuus osallisuuteen	
Kaikilla on mahdollisuus liikunnalliseen elämäntapaan	1) Runkolukittavia pyörätelineitä valmistui Ainolan asemalle suunnitellun mukaisesti Ainolan liityntäpysäköintialueen (läntinen) valmistuttua. 2) Valaistuksen suunnittelua ja toteutusta energiatehokkaammiksi jatkettiin vuonna 2022. 3) Katupölyn osalta kaupungin alueella oli HSY:n mittausasema kevästä syksyyn 2022. Pölypitoisuudet olivat pääosin mittausrajojen alapuolella, mutta ylittyivät tuulisina päivinä kevätjaksolla, jolloin katupölyjä oli ilmassa vielä ennen poistoja enemmän. 4) Meluntorjunnan suunnittelua toteutettiin Haarajoella uuden Lehmustien pientalovaltaisen alueen suunnittelussa ja Ainolan aluekeskuksen Väyläviraston ja kaupungin yhteisissä suunnittelukohteissa.
Kaikilla on mahdollisuus turvalliseen arkiympäristöön	1) Pyöräilyn kehittämissuunnitelman mukaisia toimia toteutettiin vuonna 2022 Mannilantiellä, Helsingintiellä ja Kävelykadulla Bulevardikorttelin ympäristössä. 2) Lemmenlaakson virkistysrakenteiden parantaminen ja luonnonhoitotoimet saatiin valmiiksi vuoden 2022 aikana. 3) Pieniä puistokohteita toteutetaan vuosittain. 4) Katu- ja vesihuollon uusitut peruskorjauskohteet ovat käyttäjälle turvallisempia ja toimintavarmempia sekä hyvinvointia laadukkaampia. 5) Yritys- ja elinkeino-ohjelman sekä Asunto-ohjelman valmistelu, hankemallin kehittämisessä vahvistettu viranomaisyhteistyötä ja ennakointia. 6) Kohtuuhintaista asuntotuotantoa valmistunut MAL-sopimuksen mukaisesti. Ara-vuokra-asuntoja valmistui vuonna 2022 yht. 137 kpl ja sen lisäksi Aran takauslainalla valmistui asunto-osuuskunta kohde, jossa asuntoja 37 kpl.
Kaikilla on mahdollisuus mielen hyvinvointiin	

Taulukko 7: Konsernipalveluiden palvelualueen toimenpiteitä 2022

Painopisteet	Toimenpiteet 2022
Kaikilla on mahdollisuus osallisuuteen	<p>Konpan toiminta painottuu luontevasti osallisuuden painopisteeseen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Konpan osallisuuden erityisasiantuntija ja viestintä toimivat hyvinvoinnin palvelualueen kanssa yhteistyössä edistäen kaikkien mahdollisuutta osallisuuteen. Toimintamallina osallisuuden erityisasiantuntija on osa hyvinvointiryhmää ja arjen turvallisuus -ryhmää. 2) Hyvinvoinnin tekijät kutsuvat viestintää ja osallisuutta mukaan suunnitteluun, viestimään ja toteuttamaan keskeisiä toimintojaan. 3) Osallisuutta edeltää selkeäsanaisesti tuotettu tieto ja saavutettavat viestintäkanavat kuten sosiaalinen media, painettu joka talouteen jaettava Luonnotar-lehti, tilattava uutiskooste ja verkkosivu-uutiset 4) Järvenpäämedia -kanavalle aloitettiin hyvinvoinnin oma julkaisutuotanto hyvinvoinnin tekijöiden itsensä ideoimana ja toteuttamana. 5) Vuonna 2022 parannettiin myös englanninkielistä viestintää Järvenpään verkkosivuilla ja kotoutumispalveluiden viestinnässä. Resurssien niukkuus vaikuttaa viestinnän määrään suoraan. 6) Vaikuttamistoimielinten eläkeläisneuvosto ja vammaisneuvosto toimintasuunnitelman mukainen vaikuttamistyö on konsernipalveluiden vastuulla. 7) Vaikuttamista oli myös maahanmuuttajien raati- ja dialogitapahtumat kotiutumishjelmaan. Myös osallisuusverkostoa vedetään konsernipalveluista käsin, ja verkostoon osallistuu neljästä viiteen hyvinvoinnin tekijää, joiden keskeistä työtä osallisuuden edistäminen on. 8) Kestävät tapahtumat -hankkeen aktiivivaiheessa 2022 konpa teki tiivistä yhteistyötä kulttuuri- ja tapahtumapalveluiden verkostomaisuuden eteen 9) yhdistysten kanssa tehtävä strategiatyö alkoi 2022 keväällä, ja jatkui toimintamallin muodostamisena syksyllä 2022. 10) Myös virtuaalimuseon selvitysvaiheessa osallistumista luotiin tiiviissä konpa-yhteistyössä.
Kaikilla on mahdollisuus liikunnalliseen elämäntapaan	
Kaikilla on mahdollisuus turvalliseen arkiympäristöön	
Kaikilla on mahdollisuus mielen hyvinvointiin	

Taulukko 8: KeuSoten toimenpiteet 2020

Painopisteet	Toimenpiteet 2022
Kaikilla on mahdollisuus osallisuuteen	<ol style="list-style-type: none"> 1) Keusoten osallisuusohjelmaa päivitetään vuosien 2022 - 2023 aikana 2) Keusote, Werkko ry ja työkykyhanke järjestivät kaikille avointa valmennusta osallisuudesta, osallistujia enimmillään 80. Keusoteen on vuoden 2020 alussa 3) Perustettiin asukaskehittäjien henkilörekisteri 4) Verkostokonsultti-palavereja osallisuuden ja kuulluksi tulemisen turvaamiseksi järjestettiin 23 kpl. 5) Hyte-allianssi kumppanuusmallin kautta vahvistettiin yhteistyötä kuntien, seurakuntien ja järjestöjen kanssa. 6) Vahvistettiin yhteistyötä 3-sektorin toimijoiden kanssa; osallisuus järjestöneuvottelukunta sekä teemaverkostot-toimintaan. Järjestötoiminnan tueksi laadittiin alueellinen järjestöavustussääntö. 7) Kuvasimme Keusoten nettisivuille hyvinvointia ja terveyttä tukevia asukaspolkuja sekä artikkeleita. 8) Tarjottiin kuntalaisten käyttöön tiloja kokoontumisten mahdollistamiseksi. 9) Omaolo palveluineen on kuvattu aina osaksi Hyte-allianssin asiakaspolkuja.
Kaikilla on mahdollisuus liikunnalliseen elämäntapaan	<ol style="list-style-type: none"> 1) Terveyspalveluista ohjattiin asiakkaita arvioinnin perusteella kuntien liikuntaryhmiin ja liikunta- ja elintapaneuvontaan, sisältää kaikki ikäryhmät. 2) Liikuntalähete otettiin terveyspalveluissa toimintatavaksi

	3) Nuorten liikkumis- ja elintapaohjannan tuen kehittäminen on aloitettu nuorten (ml. nuorisovaltuustot) sekä kuntien liikkumis- ja elintapaohjannan ammattilaisten ja Keusoten toimijoiden yhteistyöllä.
Kaikilla on mahdollisuus turvalliseen arkiympäristöön	1) Alueellinen ehkäisevän päihde ja riippuvuustyön suunnitelma valmistui. Suunnitelman toimenpiteitä työstetään ja seurataan säännöllisesti. Aloitettiin mm. Pakka-mallin toiminnan edistäminen alueellamme. 2) Lähisuhde ja perheväkivallan ehkäisyn suunnitelma valmistui. Työntekijöiden avuksi laadittiin infograafit väkivaltaa kohdanneen asiakkaan auttamiseksi. Perustettiin monialainen Marak-työryhmä parisuhdeväkivallan uhrin turvallisuuden parantamiseksi. 3) Kaatumisten ehkäisyn toimintamallia työstettiin yhteistyössä HUS, kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä Keusoten toimijoiden kanssa. 4) Tuetaan ikääntyneiden ennakointia ja varautumista asumisasioissa yhteistyössä alueellisen Erityisasumisen yhteistyöryhmän kanssa.
Kaikilla on mahdollisuus mielen hyvinvointiin	1) Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa hoidon tarpeen arviointia ja asiakasohjausta. Asukas voi ottaa yhteyttä, kun haluaa keskustella ammattilaisen kanssa mielenterveyteen ja päihteisiin liittyvissä asioissa ja hoidon tarpeen arvioinnissa. 2) Asumispalveluissa ja mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tuetaan ja ohjataan kokonaisvaltaisesti arjenhallinnassa ja asumisen taidoissa. 3) Aikuisten mielenterveyspalveluissa asukas saa apua, tukea, neuvoja sekä hoitoa ja hoitoonohjausta lievissä tai keskivaikeissa mielenterveysongelmissa tai elämäntilannekriiseissä, kun ensisijaiset hoitomuodot eivät riitä. 4) Nuorisoasemalla tuetaan nuoria mielenterveys- ja päihdeasioissa. 5) Perheneuvolapalveluissa saa apua perheenjäsenten välisiin vuorovaikutussuhteisiin, lapsen tunne-elämän kehitykseen ja käytökseen sekä lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. 6) Mielenterveys-, päihde- ja sosiaalipalveluiden asiakkaille suunnattu matalan kynnyksen palvelu Wipinä aloitti toimintansa marraskuun alussa.

Luettelo käytetyistä tietolähteistä

Facta-kuntarekisteri, CGI

FinLapset-rekisteriseuranta 2021, THL

FinSote-tutkimus 2020, THL

Fyysisen toimintakyvyn Move! -mittaus 2022

Järvenpään imago tutkimus 2021, Taloustutkimus Oy

Kouluterveyskysely 2021, THL

Kysely Järvenpään perusopetuksen oppilaille 2022, Järvenpään kaupunki

Liikuntapaikkojen kuntalaiskysely 2022, Järvenpään kaupunki

Sotkanet.fi

Sähköinen hyvinvointikertomus

Taloustutka

TEAvisari -terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä

Varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyyskysely 2022, Järvenpään kaupunki

Väestömuutosten ennakkotiedot 2022, Tilastokeskus

Luettelo oheismateriaaleista

Oheismateriaali 1 TEAvisari TOP 10 Järvenpää

Oheismateriaali 2 Järvenpään HYTE-kerroin

Oheismateriaali 3 Aikuisväestön hyvinvointia kuvaavaa indikaattoritietoa

Oheismateriaali 4 Esittelykooste hyvinvointikertomuksesta